

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

KATRI KULMALA

Seurakunnan vapaaehtoistoiminta hyvinvoinnin tukena

HYVINVOINTIPALVELUIDEN
KEHITTÄMINEN JA JOHTAMINEN
2023

TIIVISTELMÄ

Kulmala, Katri: Seurakunnan vapaaehtoistoiminta hyvinvoinnin tukena
Opinnäytetyö, ylempi AMK
Hyvinvointipalveluiden kehittäminen ja johtaminen
Toukokuu 2023
Sivumäärä 71

Opinnäytetyö käsittelee seurakunnan vapaaehtoistoiminnan merkityksiä hyvinvoinnin tukemisen ja lisäämisen näkökulmasta. Keskeiset käsitteet ovat seurakunta, vapaaehtoistoiminta ja hyvinvointi. Opinnäytetyön teoreettisina lähtökohtina tarkasteltiin vapaaehtoistoiminnassa esiin nousevia hyvinvoinnin osa-alueita.

Opinnäytetyön tilaajana toimi Huittisten seurakunta, missä oli meneillään vapaaehtoistoiminnan kehittämisprojekti. Kehittämistehtävän kohderyhminä olivat seurakunnan työntekijät, seurakuntalaiset, vapaaehtoiset ja vapaaehtoistoiminnan osallistujat.

Opinnäytetyö on toiminnallinen kehittämistehtävä, joka noudattelee hyvän tutkimustyön periaatteita. Tutkimuskysymykset koskevat hyvinvointia tukevia ja lisääviä vaikutuksia seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa sekä työntekijöiden tarvitsemia työvälineitä vapaaehtoisten hyvinvoinnin tukemiseksi.

Aineistonhankintamenetelminä käytettiin lähdekirjallisuuden aiempaa tutkimustietoa, yhteiskehittämistä ja palvelumuotoilun työkaluja. Opinnäytetyön aikana järjestettiin työpajoja ja yhteistä työskentelyä sekä Huittisten että Sastamalan seurakunnissa seurakuntalaisten, vapaaehtoisten ja työntekijöiden kanssa. Huittisten seurakunnassa työyhteisön kanssa järjestettiin myös Erätauko-dialogi.

Kootun aineiston perusteella voidaan todeta, että seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa koetut hyvinvointia tukevat ja lisäävät vaikutukset ovat yhteneväisiä aiempien vapaaehtoistoiminnan hyvinvointivaikutuksia koskevien tutkimusten kanssa. Tehtävästä riippumatta on tärkeää huolehtia vapaaehtoisten tuesta ja jaksamisesta.

Avainsanat

Vapaaehtoistoiminta, vapaaehtoistyö, seurakunnat, hyvinvointi, hyvinvointipalvelut, yhteiskehittäminen, yhteissuunnittelu, palvelumuotoilu

Abstract

Kulmala, Katri: Voluntary activities of the parish in support of well-being
Master's thesis
Developing and Managing Welfare Services
May 2023
Number of pages 71

The thesis examines the meanings of voluntary work in supporting and enhancing well-being from the church's perspective. The key concepts are the church, voluntary work, and well-being. The theoretical starting points of the thesis were the areas of well-being that emerge in voluntary work.

The client for the thesis was the parish of the city of Huittinen, where a development project for voluntary work was underway. The target groups for the development task were the church employees, parishioners, volunteers, and participants in voluntary work.

The thesis is a functional development task that follows the principles of good re-search. The research questions concern the effects that support and enhance well-being in the church's voluntary work and the tools needed by employees to support the well-being of volunteers.

The data acquisition methods were previous research data from literature sources, co-development, and service design tools. Workshops and collaborative work were organized during the thesis, both with parishioners, volunteers, and employees in both Huittinen and Sastamala parishes. An Erätauko-dialogue was also organized in the Huittinen parish with the work community.

After analyzing the data, we can confirm that the positive effects on well-being resulting from church volunteer work align with previous studies on the benefits of volunteering. Regardless of the task, it is essential to take care of the support and resilience of volunteers.

Keywords: volunteer work, congregations, well-being, welfare services, participatory planning, service design

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS	8
2.1 Opinnäytetyön tavoitteet	8
2.1 Tutkimuskysymykset	9
2.2 Kehittämistehtävä	9
3 VAPAAEHTOISTOIMINTA HUITTISTEN SEURAKUNNASSA.....	9
3.1 Toimintaympäristö	9
3.1.1 Suomen evankelisluterilainen kirkko ja seurakunta hyvinvointipalveluiden tuottamisen näkökulmasta	10
3.1.2 Vapaaehtoistoiminta	13
3.1.3 Hyvinvointi ja hyvinvointipalvelut.....	17
4 KOETTU HYVINVOINTI SEURAKUNNAN VAPAAEHTOIS-TOIMINNASSA	20
4.1 Lähimmäisenrakkaus vapaaehtoistoiminnan näkökulmasta	23
4.2 Osallisuus	23
4.3 Yhteisöllisyys	24
4.4 Itsemääräämisteoria	25
4.5 Merkityksellisyys.....	27
4.6 Myötätunto.....	28
4.7 Sosiaaliset kontaktit.....	28
5 KEHITTÄMISMENETELMÄT	29
5.1 Kehittämistehtävän kohderyhmä	30
5.2 Yhteiskehittäminen ja palvelumuotoilu aineiston keruumenetelmänä. 31	
5.3 Kehittämistehtävän kustannukset.....	31
5.4 Tutkimusaineiston tallentaminen, säilyttäminen ja hävittäminen	32
6 KEHITTÄMISTEHTÄVÄN VAIHEET JA PALVELUMUOTOI- LUPROSESSIT.....	32
6.1 Työpaja 1.....	33
6.2 Erätauco-dialogi	34
6.3 SWOT-analyysi	35
6.4 Vapaaehtoistoiminnan timanttimalli	36
6.5 Empatiakartta ja asiakasprofilointi	39
6.6 Lotus blossom 8x8	41
6.7 Palvelupolku	42

6.8 Church Consept Canvas ja arvolupaus-canvas.....	43
7 HUITTISTEN SEURAKUNNAN VAPAAEHTOISTOIMINNAN OPAS	43
8 POHDINTA	44
9 JATKOTOIMENPIDE-EHDOTUKSET	47
10 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	49
LÄHTEET.....	51
LIITE 1: AINEISTON HALLINTASUUNNITELMA	56
LIITE 2: TYÖYHTEISÖ-PÄIVÄ 4.5.2022.....	58
LIITE 3: ERÄTAUKO-DIALOGI 14.10.2022	60
LIITE 4: RAAMATTUPIIRI 12.1.2023.....	62
LIITE 5: KERHOMUMMI 13.1.2023	63
LIITE 6: HARRASTA SEURAKUNTAA-ILTA 31.1.2023	64
LIITE 7: HARRASTA SEURAKUNTAA-ILTA 1.2.2023	65
LIITE 8: VAPAAEHTOISTEN KIITOSTILAISUUS 15.2.2023.....	66
LIITE 9: VETERAANIEN LAULUVELJET 15.3.2023.....	67
LIITE 10: HÄMYT 15.3.2023.....	68
LIITE 11: PALVELUPOLKU	69
LIITE 12: CHURCH CONCEPT CANVAS.....	70
LIITE 13. ARVOLUPAUS-CANVAS	71

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on seurakunnan vapaaehtoistoiminta hyvinvoinnin tukena. Opinnäytetyön tekijä on työskennellyt vapaaehtoistoiminnan kehittämis- ja koordinoititehtävissä reilun 10 vuoden ajan sekä julkisella, yksityisellä että järjestökentällä sekä seurakunnissa Helsingissä ja Huittisissa. Näiden vuosien aikana on monissa eri kohtaamisissa ja toiminnoissa selvinnyt se, että vapaaehtoistoiminnan keinoin tuotetut palvelut lisäävät hyvinvointia monin eri tavoin sekä vapaaehtoisille itselleen, mutta myös toiminnan kohteena oleville. Nämä hyvinvointia tukevat ja lisäävät vaikutukset jäävät seurakunnan osalta valitettavan usein kuitenkin huomiotta. Tämän kehittämistyön avulla lisätään ymmärrystä vapaaehtoistoiminnan hyvinvointia tukevista ja lisäävistä vaikutuksista. Konkreettisenä tavoitteena on myös laatia seurakuntaan vapaaehtoistoiminnan opas, joka toimii vapaaehtoistoiminnan koordinoinnin työkaluna työntekijöille ja perehdytysoppaana vapaaehtoisille.

Sote-palveluiden siirryttyä hyvinvointialueiden vastuulle, kuntien rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä tulee kasvattamaan vapaaehtoisten roolia, sillä palveluiden tuottamiseksi tullaan tarvitsemaan kansalaisaktiivisuutta. On kuitenkin tärkeää muistaa, että vapaaehtoiset eivät koskaan tule korvaamaan ammattilaisten työtä, vaan nämä toimivat toinen toistensa rinnalla. Vapaaehtoistoimintaa leimaavat omat erityispiirteensä. Vapaaehtoistoiminta sijoittuu luonteeltaan ammattilaisten antaman palvelun ja ihmisen lähipiiriin (suku, perhe, ystävät) avun ja tuen väliseen maastoon. Ammattilaisavun ja vapaaehtoisten antaman tuen ja avun erot ovat moninaiset. Toisin kuin ammattiapu, vapaaehtoistoiminta ei ole ongelmälähtöistä. Parhaassa tapauksessa vapaaehtoistoiminnan keinoin voidaan ehkäistä ammattiavun tarvetta. (Mutanen ym., 2018, s.192.) Seurakunnan perustoiminnathan jo lähtökohtaisesti tukevat

ihmisten hyvin-vointia, mutta hyödyntämällä omaa erityisosaamistaan kirkko ja kristilliset järjestöt voivat luoda rakenteita laadukkaiden julkisten palveluiden tarjoamiseksi. Kunnat, maakunnat ja muut yhteiskunnan järjestelmät ovat luontaisia yhteistyökumppaneita seurakuntien lähimmäisenrakkauden toteuttamisessa ja hyvinvoinnin edistämisessä. (Kirkko ja julkiset palvelut, s.6.)

Satakunnan viikko -lehden Hyvinvointialueilla huomioon myös Yritykset ja kolmas sektori -artikkelissa piispa Mari Leppänen kertoo arvostavansa sitä, että hyvinvointialueen rakentamisessa kuullaan yrittäjien, järjestöjen ja seurakuntien työntekijöitä. Leppänen painottaa sitä, että uuden keskellä tarvitsemme toisiamme. Leppänen kertoo Satakunnassa olevan 18 seurakuntaa, joissa työskentelee 750 työntekijää, joista 200 sote-palveluiden kanssa rajapinnassa ja että seurakunnissa on lisäksi valtava määrä vapaaehtoisia. Leppäsen mukaan sekä seurakunnan työntekijät että vapaaehtoiset tekevät paljon työtä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Tämä työ ei ole vain puuhastelua, vaan merkittävä osa palveluketjua. (Kokko, 2022, s.18.) Tässä opinnäytetyössä keskitytään tähän merkittävään osaan palveluketjua, vapaaehtoistoimintaan.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS

2.1 Opinnäytetyön tavoitteet

Tässä opinnäytetyössä keskitytään seurakunnan vapaaehtoisten tuottamissa palveluissa ja toiminnassa syntyviin hyvinvointia tukeviin ja lisääviin vaikutuksiin. Työn tavoitteena on tarkastella, selvittää ja lisätä sekä seurakunnan työntekijöiden, luottamushenkilöiden, seurakuntalaisten sekä vapaaehtoisten ymmärrystä vapaaehtoistoiminnan merkityksellisyydestä ja siitä, minkälaisia hyvinvointivaikutuksia toiminta tuottaa.

Tiedonkeruumenetelmänä käytetään yhteiskehittämisen ja palvelumuotoilun työkaluja. Kehittämistyön tuloksena syntyy vapaaehtoistoiminnan opas.

Oppaaseen sisältyy tässä opinnäytetyössä koottua tietoa vapaaehtoistoiminnan hyvinvointivaikutuksista Huittisten seurakunnassa. Opas on osa laadukasta ja turvallista vapaaehtoistoiminnan kokonaisuutta.

2.1 Tutkimuskysymykset

1. Minkälaisia hyvinvointia tukevia ja lisääviä vaikutuksia Huittisten seurakunnan vapaaehtoiset sekä toiminnan kohteena olevat osallistujat kokevat?
2. Minkälaisia työvälineitä työntekijät tarvitsevat vapaaehtoisten hyvinvoinnin tukemiseksi ja lisäämiseksi?

2.2 Kehittämistehtävä

Vapaaehtoistoiminnan oppaan tuottaminen. Oppaan tarkoituksena on toimia sekä vapaaehtoistoiminnan koordinoinnin työvälineenä työntekijöille että perehdytysoppaana vapaaehtoisille ja tietopakettina luottamushenkilöille ja seurakuntalaisille.

3 VAPAAEHTOISTOIMINTA HUITTISTEN SEURAKUNNASSA

3.1 Toimintaympäristö

Huittisten seurakunnan toimintaympäristö muodostuu Huittisten kaupungin alueesta. Huittisten seurakunta toimii pääosin kahdessa toimipisteessä, Huittisissa ja Vampulassa. Huittisten toimipiste koostuu Huittisten kirkosta, seurakuntakeskuksesta, Kulman pappilan nuorisotilasta sekä siunauskappelista ja Huittisten hautausmaasta. Vampulan toimipiste koostuu Vampulan kirkosta, seurakuntatalosta ja Vampulan hautausmaasta. Leirikausina käytössä on myös Sastamalassa sijaitseva Ylistenrannan leirikeskus. Kylillä kokoontuu muutamia seurakunnan lähetys- ja diakoniapiirejä.

Huittisten seurakunnassa työskentelee reilut 20 henkilöä kaikissa yleisissä seurakunnan ammattiryhmissä. Näitä ovat papit, kanttorit, diakoniatyöntekijät, lapsi- ja nuorisotyöntekijät, lastenohjaajat, lähetystyöntekijä, toimistotyöntekijät, puutarhuri ja seurakuntamestarit. Edellä mainittujen lisäksi seurakunnalla on palveluksessaan eri tehtävissä toimivia määräaikaista ja kausityöntekijöitä sekä sijaisia tarpeen mukaan. Huittisten kaupungin asukkaista noin 80 % kuuluu seurakuntaan ja jäsenmäärä on reilut 8000. (Huittisten seurakunta, 2022.)

Opinnäytetyön tekijä työskentelee seurakunnassa määräaikaisena vapaaehtoistoiminnan koordinaattorina vuoden 2023 loppuun. Koordinaattorin työn keskeiset tehtävät ovat

- vapaaehtoisten tuesta vastaaminen
- vapaaehtoisten rekrytointi
- vapaaehtoisten perehdytys ja koulutus
- vapaaehtoistoiminnan viestinnän kehittäminen
- työntekijöiden valmentaminen vapaaehtoistoiminnan ohjaamisessa
- vapaaehtoistoiminnan koordinaatiomallin luominen ja projektin aikana mallin juurruttaminen osaksi seurakunnan toimintaa

3.1.1 Suomen evankelisluterilainen kirkko ja seurakunta hyvinvointipalveluiden tuottamisen näkökulmasta

Kirkon toiminnan lähtökohtana on lähimmäisenrakkaus ja sen toteuttaminen. Tätä tehtävää toteutetaan monipuolisesti esimerkiksi jumalanpalveluksen, kasteen, vihkimisen, hautaan siunaamisen ja muiden kirkollisten toimitusten muodossa. Kirkko myös julistaa evankeliumia, harjoittaa sielunhoitoa, tukee perheiden hyvinvointia, tekee lähetystyötä sekä kantaa diakonista vastuuta. Diakonian lisäksi kirkko tuottaa muuta hyvää yhteiskunnalle edistäen ihmisten hyvinvointia esimerkiksi perheneuvonnan ja sairaalasielunhoidon muodoin.

Kirkko on nykyään myös merkittävä nuorisotyön ja varhaiskasvatuksen toimija. Toiminnallaan kirkko ja seurakunnat ovatkin näin ollen luonnollinen kumppani hyvinvointiorganisaatioille. Kirkon toiminnalle ominaista on se, että työntekijöiden lisäksi seurakuntien jäsenet toimivat aktiivisina varsinaisen tehtävän toteuttajina. Omassa toiminnassaan kirkko on aina etsinyt niitä, jotka ovat pudonneet yhteiskunnan turvaverkkojen lävitse. Kirkossa on kautta aikojen tehty työtä hädässä ja avun tarpeessa olevien ihmisten hyväksi. (Kirkko ja julkiset palvelut, 2018, s.6.)

Kirkon yhteiskunnallisena tehtävänä on luoda ja vahvistaa hyvinvointia, yhteenkuuluvuutta ja oikeudenmukaisuutta edistäviä yhteisöjä ja rakenteita. Kirkon tarkoitus ja olemassaolon oikeutus on Jumalan armon osallisuuteen, keskinäiseen elämänyhteyteen ja jakamiseen kutsumisessa ja liittämisessä. Evankeliumi, seurakunnan keskeinen sanoma, on sanoma osallisuudesta ja syrjäytyneen ihmisen mahdollisuudesta päästä osalliseksi Jumalan valtakunnasta sekä sen avaamasta uudesta ihmisyydestä. Yeungin mukaan symbolisen yhteisöllisyyden lisäksi seurakunnat tarjoavat konkreettisen areenan yhteisöllisyydelle, yhteistoiminnalle ja sosiaalisille verkostoille. (Lehtinen, 2008, s.14.)

Welfare and religion in 21st century Europe, WREP-projektin ”Siltojen rakentajat” -tutkimuksessa korostui kirkon rooli inhimillisten perusarvojen kantajana. Inhimillisten arvojen edustaminen nähdäänkin olennaisena osana hyvinvointia myös yhteiskunnallisella tasolla. Hyvinvoinnin kokonaisuudessa tulee huomioida myös kirkon asema ja rooli, joka riippuu kirkon suhteesta muihin hyvinvointipalveluiden tarjoajiin. Rinnastettaessa kirkko vapaaehtoisjärjestöihin, on myös kirkolla erilaisia rooleja hyvinvointipalveluiden järjestelmässä. Kirkko on etujoukoissa korostamassa uusia tarpeita ja priorisoimassa unohdettuja ihmisryhmiä. Kehittäjänä kirkko toimii hyvinvoinnin laadun parantajana. Arvojohtajana kirkko on inhimillisten arvojen puolustaja ja puolestapuhuja. Palveluntarjoajana kirkko tuottaa ainoana toimijana tiettyä palvelua tai toimii täydentävien palveluiden tuottajana. (Bäckström ym., 2011, s.19,29,33.)

Ovet auki Suomen evankelisluterilaisen kirkon strategiassa vuoteen 2026 kyttyy kirkon tämän hetken ajatus: "Ovet auki" eli kirkon ovet tulee olla kaikille avoinna, on lähdettävä ihmisten keskuuteen ja kutsuttava ihmisiä mukaan. Strategian johdannossa pohditaan sitä, ovatko seurakuntalaiset ensisijaisesti vain työn kohteita vai toimijoita, jotka tekevät kirkkoa eläväksi omassa elinpiirissään. Ovet auki -missio liittyy Kohtaamisen kirkko -julkaisun määritelmään siitä, mikä on kirkon tehtävä eli kutsua ihmisiä yhteyteen ja rohkaista välittämään lähimmäisistä ja luomakunnasta. Evankeliumin julistus, osallisuus, yhteisvastuu, heikompien puolesta puhuminen, sielunhoito, tasa-arvosta ja ihmisarvosta huolehtiminen sekä luomakunnan eheyden vaaliminen kuuluvat kaikki yhteen. (Ovet auki, 2020, s.2–4.)

Kirkko on kaikkialla siellä, missä sen jäsenet ovat, ei vain siellä, missä on kirkon työntekijöitä tai kirkon organisoimaa toimintaa. Kohtaamisen kirkko -julkaisussa tavoitteeksi on asetettu yhtäältä työntekijäkeskeisyyden vähentäminen ja toisaalta seurakuntalaisten osallistumisen vahvistaminen. (Kirkko ja julkiset palvelut, 2018, s.19.) Suhteessa hengellisyyteen ja elämäntarkoituksellisiin kysymyksiin ohut sitoutuminen kirkkoon ei tarkoita välinpitämättömyyttä. Kirkolta odotetaan voimakkaampaa osallistumista keskusteluun elämänarvoista. Tämän ajan ihmisiä puhuttelevat uudet toimintatavat, jotka lisäävät sitoutumista kirkkoon. Mallina osallisuutta lisäävästä sitoutumisesta toimivat useat vapaaehtoisvoimin toimivat herätysliikkeet. Haasteena on vallitsevan yksilökeskeisyyden ja samalla yhteisöllisyyden kaipuun välinen jännite. On osattava huomioida lähtökohtaisesti ihmisen yksilöllisyys ja kirkkoon kuuluva yhteisöllisyys. (Kohtaamisen kirkko, 2020, s.14–15.) Yhteisönä seurakunta on erityislaatuinen, sen ollessa kaikkien seurakuntalaisten laaja yhteisö, mutta myös tiiviiden pieniyhteisöjen perhe, ja lisäksi joidenkin ihmisten työyhteisö. Seurakuntayhteisössä työntekijät muodostavat sisäisen yhteisön, missä työntekijöiden rooli on erilainen kuin seurakuntalaisten tai vapaaehtoisten. Jotta jokainen voi toimia tehtävässään paremmin, on tärkeää, että vuorovaikutus ja tiedon jakaminen yhteisössä toimivat suuntaan ja toiseen. (Kanerva & Tanska, 2015, s. 85.)

Seurakunta on luottamuksen yhteisö, joka kokoaa yhteen erilaisia ihmisiä, ja jonka keskiössä on itse Kristus. Raamattu vertaa seurakuntaa puuhun, oksineen ja ihmiskehoon jäsenineen. Jokainen seurakunnan jäsen on välttämätön ja rakas osa kokonaisuutta. Seurakunnan jäsenyys on tärkeä osa ihmisen elämää, arkea ja juhlaa. Seurakunnan jäsenyys lisää niin yksilöiden kuin yhteisönkin hyvinvointia. (Siltala, 2020, s.6–7.) Kirkon sanoma kuuluu jakamattomana kaikille ja vaikuttaa kaikkialla. Jokainen jäsen saa elää omalla paikallaan omien kutsumustensa mukaan. Jeesusken pedagogisen toiminnan keskiössä oli kohtaaminen. (Kestävä tulevaisuus, 2020, s.15.) Kirkon tehtävänä on tukea jäsenten hengellistä kasvua ja elämää sekä kannustaa jäseniään lähimmäisenrakkauteen. (Kohtaamisen kirkko, 2020, s. 16)

Seurakuntien jäsenmäärän pieneneminen vaikuttaa seurakunnan taloudelliseen tilanteeseen ja tämä puolestaan vaikuttaa työntekijäresursseihin. Resurssien niukentuessa seurakuntalaisten rooli kirkossa nousee positiivisella tavalla samalla, kun työntekijävaltaisuus vähenee. Useissa seurakunnissa jo nyt esimerkiksi eläkkeelle jäävien työntekijöiden tilalle ei enää ole mahdollisuuksia palkata uusia työntekijöitä. (Ovet auki, 2020, s.2–4.) Otettaessa etäisyyttä työntekijäkeskeiseen toimintakulttuuriin kirkon toiminnan keskiöön nousevat kohtaaminen ja suhteet. Kohtaamisen kirkolla tarkoitetaan siis koko kirkkoa, sen jokaista jäsentä. Jokainen jäsen on ainutlaatuinen ja korvaamaton. Me olemme kirkko yhdessä. Kirkon tehtävä on jokaisen jäsenen tehtävä. Virkaan vihityille papeille kuuluu sakramentin jako ja päävastuu saarnasta, mutta kaikki muu on yhteistä työtä. (Kohtaamisen kirkko, 2020, s.5.) Tässä muuttuvassa tilanteessa useat seurakunnat ovat lähteneet vahvistamaan systemaattisesti vapaaehtoistoimintansa koordinoitua ja kehittämistä.

3.1.2 Vapaaehtoistoiminta

Tässä opinnäytetyössä käytetään käsitettä vapaaehtoistoiminta, koska kuten Töölön seurakunnan entinen kirkkoherra Hannu Ronimus on todennut; vapaaehtoistoiminnan ja vapaaehtoistyön välillä on merkittävä ero. Ronimuksen mukaan seurakunnan vapaaehtoisen on tärkeä ymmärtää tulevansa mukaan

toimintaan tekemään asioita, ei tekemään työtä. Vaikka seurakunnan työntekijä ja vapaaehtoinen voivat tehdä osin samoja tehtäviä, on ero siinä, että vapaaehtoinen toimii tehtävässään palkatta vapaasta tahdostaan eikä häntä sido samat oikeudet ja velvoitteet kuin työntekijää, jolle maksetaan palkkaa. (Anttila, 2013, s. 13.)

Vapaaehtoisuus on toimimista tärkeäksi koetun asian puolesta, maailman muuttamista, epäkohtiin puuttumista, halua tehdä hyvää lähellä tai kaukana ja paljon muuta. Vapaaehtoisena ihminen voi toimia tavallisen ihmisen tiedoin ja taidoin tai hyödyntää jotain erityisosaamistaan. Vapaaehtoistoiminta on palkatonta ja perustuu vapaaseen tahtoon ja valintaan. Jokainen valitsee itse, minkä asian eteen haluaa toimia. Vapaaehtoisena voi toimia kuka tahansa iästä, asuinpaikasta, sukupuolesta tai muista ominaisuuksista riippumatta omien kykyjensä, aikataulujensa ja voimavarojensa mukaan. Vapaaehtoistoiminta ei korvaa ammattityötä, vaan vapaaehtoiset tuovat omannäköisensä lisän toimintaan. Vapaaehtoistoiminta on hyvin arvokasta yksilöille ja yhteiskunnalle. Ilman vapaaehtoistoimintaa ei synny sitä vahvaa yhteiskunnallista luottamusta ja sosiaalista pääomaa, joka on myös yhteiskunnan taloudellisen kehityksen perusta. Vapaaehtoisuus on kaksisuuntainen prosessi eli vapaaehtoistoiminta hyödyttää sekä tekijäänsä että sen kohdetta. Vapaaehtoinen oppii uusia taitoja, kokee iloa, tutustuu uusiin ihmisiin, saa uusia kokemuksia ja parhaimmillaan voimaantuu vapaaehtoistoiminnan myötä. Vapaaehtoistoiminnan avulla muun muassa ehkäistään yksinäisyyttä ja syrjäytymistä, lisätään osallisuutta, edistetään taidetta ja kulttuuria, ylläpidetään urheiluseuratoimintaa, pidetään luonto ja ympäristö puhtaana sekä monin tavoin edistetään ihmisten ja eläinten hyvinvointia. (Hirvonen & Puolitaival, 2019, s. 8.)

Kansalaisareenan, Kirkkohallituksen ja Opintokeskus Siviksen Taloustutkimuksella teettämässä vuoden 2018 kyselyssä selvisi, että 42 % suomalaisista toimii vapaaehtoisena. (Hirvonen & Puolitaival, 2018, s. 8) ETENEn kannanotossa vapaaehtoistoiminnan etiikasta todetaan, että vapaaehtoisena auttajana toimitaan monista syistä. Kannanoton mukaan yhteiskunnassa on toisaalta aidosti apua tarvitsevia, toisaalta myös niitä, joilla on halua ja rohkeutta ryhtyä vapaaehtoisiksi. Osa vapaaehtoistoiminnan tarpeesta perustuu julkisten palveluiden riittämättömyyteen ja siihen, ettei avuntarvitsija pysty

ostamaan yksityistä palvelua. Vapaaehtoistoimintaa tarvitaan siis peremmiltään myös täysin riittävien julkisten ja markkinaehtoisten palvelujen rinnalle; toiminnan keinoin puututaan monesti sellaisiin elämän hallinnan pulmiin, joihin vain tasavertainen, tuloksia tavoittelematon kahden ihmisen välinen vuorovaikutus voi tuoda ratkaisun. (ETENE, 2022, s.5.)

Vuonna 2007 YK:n pääsihteerin Ban korosti kansainvälisenä vapaaehtoistoiminnan päivänä viestissään sitä, että vapaaehtoistoiminta on jokaisen kulttuurin ja yhteiskunnan osa. Se on yhteisöllisyyden, sitkeyden, solidaarisuuden ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lähde. Vapaaehtoistoiminnan avulla voidaan edesauttaa positiivista sosiaalista muutosta rakentamalla yhteiskuntia, joissa arvostetaan erilaisuutta, tasa-arvoisuutta ja kaikkien osallistumisen mahdollisuutta. (Yhdistyneet kansakunnat, 2022.)

Kasteessa kristitty liitetään Kristuksen ja seurakunnan yhteyteen. Kaste on kutsu seurata ja palvella Kristusta. Vaikka kasteen lahja itsessään antaa oikeuden toimia vapaaehtoisena ja kannustaa vastuunottoon seurakunnan työstä, voi seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa mukana olla myös ei-kirkkoon kastettu tai muun uskontokunnan jäsenenä oleva henkilö. Seurakunnan toiminnassa on vahva yhteyden ajatus. Vapaaehtoisuus kirkossa voi antaa vastauksia syvään yhteyden kaipuuseen. (Siltala, 2020, s.15.) Seurakunnan perusolemukseen kuuluu seurakuntalaisten osallistuminen. Kirkossa ja seurakunnissa toimii kymmeniä tuhansia vapaaehtoisia. Ilman heidän panostaan seurakuntien toiminta olisi huomattavasti nykyistä suppeampaa. Alla olevassa kuviossa 1. on esitetty uskonnollisen vapaaehtoistoiminnan neljä eri tyyppiä.

Kuvio 1. Uskonnollisen vapaaehtoistoiminnan neljä eri tyyppiä (Chaulagai, 2021, s. 31)

Kristillinen usko, lähimmäisenrakkaus, tasavertaisuus, vastuullisuus ja laadukkuus ovat kirkon vapaaehtoistoiminnan arvoja ja eettisiä periaatteita. Koko seurakunnan osalta vapaaehtoistoiminnan perustana sekä myönteisenä ja rakkaudellisena muutosvoimana näkyy kristillinen usko. (Siltala, 2020, s.7.) Vapaaehtoistoiminnan kautta ja keinoin yli kulttuuri-, kieli- ja sukupolvirajojen kutsutaan ihmisiä mukaan. Yhteiskunnallisesti sekä globaalisti vaikuttaviin syrjäyttäviin voimiin tulee puuttua kirkon sanomasta käsin. Kirkon tehtävänä on lakkaamatta puolustaa ihmisen arvokkuutta ja tukea kristillisen identiteetin vahvistumista eri elämänvaiheisiin sopivalla mielekkäällä tavalla. (Kohtaamisen kirkko, 2020, s.16, 19.) Grönlundin mukaan vapaaehtoistoimintaan osallistuminen voi antaa mahdollisuuden pohtia ja etsiä uskonnollisuutta, spirituaalisuutta ja elämänarvoja. (Kokkonen,2017, s.117.)

Kirkko rakentaa parempaa maailmaa tuleville sukupolville. Tässä merkittävänä välineenä on vapaaehtoistoiminta ja sen kehittyminen tulee vaikuttamaan huomattavasti tuleviin vuosiin. Vapaaehtoistoimintaa ei tule lähestyä työvoimapulan paikkaajana, vaan jäsenten osallisuuden kautta, sillä osallisuus kuuluu aina ja kaikkialla seurakunnan olemukseen. (Kohtaamisen kirkko, 2020, s. 24). Vapaaehtoistoiminnan kentälläkin on kova kilpailu ihmisten ajankäytöstä, ja tulevaisuudessa menestyvät ne organisaatiot, jotka osaavat luoda, sanoittaa ja

ylläpitää ihmisten kokemuksia toimintansa merkityksellisyydestä. (Aaltonen, Ahonen & Sahimaa, 2020, s. 20.)

3.1.3 Hyvinvointi ja hyvinvointipalvelut

Hyvinvointi on jokaisen omakohtainen kokemus. Hyvinvoinnin kokemukseen vaikuttavia tekijöitä on monia, ja kokemukset vaihtelevat eri elämäntilanteissa ja eri ikävaiheissa. Hyvinvoinnin keskeisiä tekijöitä ovat riittävät materiaaliset resurssit, riittävä terveys, voimaannuttavat sosiaaliset suhteet, luottamus itseensä ja yhteisöön, jossa elää sekä kriittinen tietoisuus. Lisäksi hyvinvointi edellyttää osallisuutta, joka tarkoittaa mahdollisuutta vaikuttaa ja kehittää elinympäristöään sekä yhteisöään sen täysivaltaisena jäsenenä. Hyvinvointiin investoiminen on käytännössä edellä mainittujen inhimillisten voimavarojen sekä osallisuuden vahvistamista. (Soste, 2022.) Johtamisen kokonaisuuskuntoisuus kirjassa kuvataan hyvinvoinnin kokonaisuutta johtamisen näkökulmasta. Mielestäni tämä kuvaus sopii myös vapaaehtoisten johtamiseen ja hyvinvoinnin tukemiseen (kuvio 2).

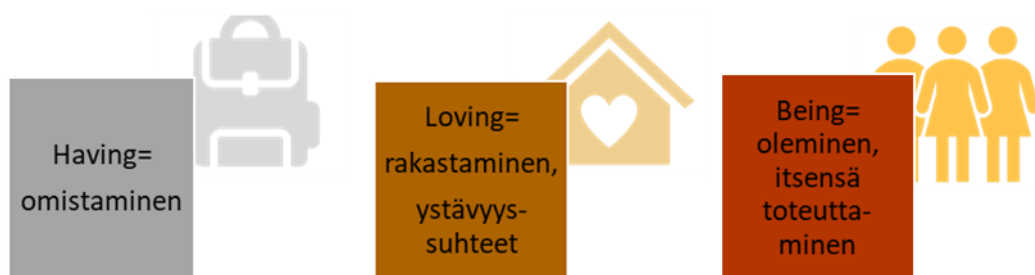

Kuvio 2. Hyvinvoinnin osa-alueet (Sydänmaanlakka, 2022, s.33).

Terveys ja hyvinvointi ilmentävät ihmisen toivetta ja tarvetta saada kukoistaa. Ihmisen hyvinvointia edistää kokemus siitä, että hänellä ja hänen teoillaan on toisille merkitystä. YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030- tavoitteisiin

sisältyy tavoite taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaikille. Tavoitteeseen sisältyy myös henkisen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. (Kestävä tulevaisuus, s.13). ”Terveys on dynaaminen yksilön ja yhteiskunnan, fyysisen, henkisen, hengellisen, taloudellisen, poliittisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila.” Kirkkojen maailmanneuvoston edellä oleva määritelmä ilmentää terveyden olevan monien eri toisiinsa vaikuttavien tekijöiden kokonaisuus, missä mukana on hengellinenkin ulottuvuus. (Kohtaamisen kirkko, 2020, s.13.)

Erik Allardtin mukaan hyvinvointi on tila, jossa ihmisillä on mahdollisuus saada tarpeensa tyydytetyksi (kuvio 3). Tarpeiden tyydyttäminen edellyttää arvoja, jotka perustelevat kyseisten tarpeiden tyydyttämisen olevan arvokasta. Allardtin mukaan hyvinvoinnin perustana on elintaso. Elintason lähtökohtana ovat fysiologiset tarpeet, joita voidaan mitata tuloilla, asumistasolla, työllisyydellä, koulutuksella ja terveydellä. Toiseksi ihmisellä on tarpeita, kuten rakkaus ja ystävyys, joiden täytyminen liittyy siihen, miten ihminen käyttäytyy suhteessa muihin ihmisiin. Loving-ulottuvuuden mittareita ovat paikallis- ja perheyhteisyydet sekä ystävyyssuhteet. Kolmas hyvinvoinnin ulottuvuus on itsensä toteuttaminen, joka liittyy tarpeisiin, jotka täyttyvät sen perusteella mitä ihminen on suhteessa yhteiskuntaan. Itsensä toteuttamisen mittareita ovat tekeminen, arvonanto, korvaamattomuus ja poliittiset resurssit. (Uusitalo & Simppura, 2020, s. 580–581.)

Kuvio 3. Erik Allardt hyvinvoinnin ikkunat

Julkisia hyvinvointipalveluita ovat sosiaali- ja terveystalveluiden lisäksi ikäihmistien palvelut ja lapsiperheiden sekä nuorten palvelut. Lisäksi päivähoido,

kasvatus ja opetus lasketaan kuuluvaksi hyvinvointipalveluihin, kuten myös ns. vapaa-aikapalvelut mm. kirjastot, kulttuuri- ja liikuntapalvelut. (Kirkko ja julkiset palvelut, 2018, s.7.) Vapaaehtoistoiminnan ja vapaaehtoisjärjestöjen roolit ovat moninaiset niiden täydentäessä, korvaten ja uudistaessa sekä ammatillisia että julkisia hyvinvointipalveluita. Toiminnan yhteiskunnalliset vaikutukset ulottuvat itse palvelutuotannosta aina laajempaan osallistumiseen, yhteenkuuluvuuteen ja yhdessä toimimiseen. (Nylund & Yeung, 2005, s. 308–309.)

Ihmisen arjessa jokaisella kirkonkylällä-materiaalissa on kuvattu kirkon sijoittautumista hyvinvoinnin ekosysteemiin yhdessä kunnan ja hyvinvointialueen kanssa, kun tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen (kuvio 4 ja 5).

Kuvio 4. Kirkko mukana hyvinvoinnin ekosysteemissä (Pettinen, 2022)

Perustehtäväänsä toteuttaessaan seurakunnat ja muut kirkolliset toimijat toteuttavat lähimmäisenrakkautta ja osallistuvat monin eri tavoin ihmisten hyvinvoinnin edistämiseen. Hyvinvointi nähdään laajasti fyysisenä, psyykkisenä,

sosiaalisena, henkisenä, hengellisenä ja taloudellisena hyvinvointina, jonka eri puolet liittyvät toisiinsa muodostaen kokonaisuuden. Seurakunnilla ja kirkollisilla toimijoilla yhdessä ja erikseen on nimenomaan tämä tehtävä. (Kirkko ja julkiset palvelut, 2018, s. 29.)

Kuvio 5. Seurakunnan palveluprosessit elämänkaarella (Pettinen, 2022)

4 KOETTU HYVINVOINTI SEURAKUNNAN VAPAAEHTOIS-TOIMINNASSA

Seurakunnan tehtäviin kuuluu eri-ikäisten seurakuntalaisten kristillisestä kasvatuksesta, hengellisen elämän hoitamisesta ja rippikoulun pitämisestä huolehtiminen. Tehtävänä on mahdollistaa jokaisen kasvun omana itsenään, lähimmäisenä ja yhteisön jäsenenä mahdollistaminen. Diakoniatyön ytimessä on lähimmäisenrakkaus ja sen edistäminen. Diakonisen työn tarve lisääntyy erityisesti ikääntyvien parissa. Etenkin työntekijöiden vastaanottoaikojen ja kotikäyntien vähentyessä, kasvaa vapaaehtoistoiminnan merkitys. Kirkon toimintaan kuuluu vahvasti musiikki ja kulttuuri, jotka sisältävät ihmisille tärkeää kulttuuriperintöä. Seurakunnissa toteutetaan luovasti näitä toimintamuotoja

yhdessä vapaaehtoisten kanssa. Vapaaehtoisten osallistuminen luovan toiminnan suunnitteluun, järjestämiseen ja kehittämiseen tuottaa merkityksellisyyttä ja hyvinvointia. (Hytönen ym., 2016, s. 109, 111, 171).

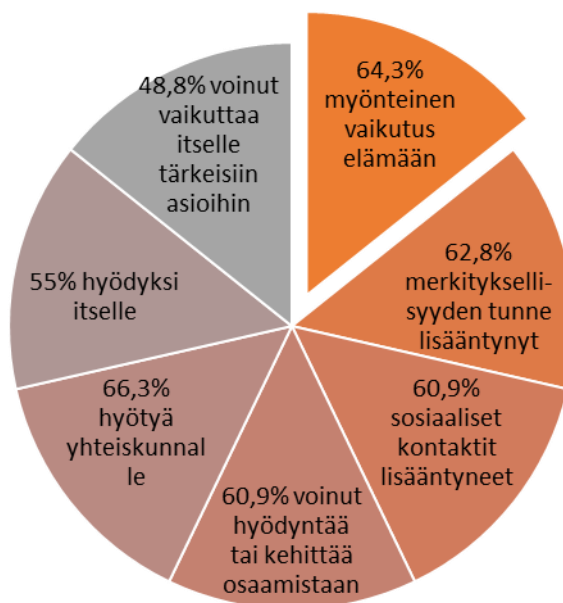
Vapaaehtoistoiminnan taustalla on henkilökohtainen motivaatio, sekä yksilön arvot, identiteetti ja elämäkatsomus. Yleisesti vapaaehtoistoiminnan ohjainmotiiveina pidetään altruistisia, humanitaarisia ja uskonnollisia arvoja. (Chaulagai, 2021, s. 23). Pessin mukaan altruismi viittaa tekoihin, jotka ottavat huomioon muut ihmiset ja liittyvät muiden hyvinvointiin. Empiiriset tutkimukset osoittavat, että uskonto voi todellakin motivoida ja edistää altruismia ja prososiaalisuutta, tämä koskee myös oman lähipiirin ulkopuolisten ihmisten auttamista. (Pessi, 2017, s. 2, 12). Vapaaehtoistoiminta antaa mahdollisuuden etsiä, todentaa ja vahvistaa omaa minäkuvaa, arvomaailmaa ja elämäkatsomusta. Vapaaehtoisena toimimisen on todettu edistävän toimijan hyvinvointia, onnellisuutta ja sosiaalisia sidoksia. (Chaulagai, 2021, s. 23.) Vapaaehtoisuuden motivaatioina toimivat sekä osallisuuden ja merkityksellisyyden kokemus että omien taitojen ja sosiaalisten suhteiden lisääminen. (Hirvonen & Puolitaival, 2019, s.13.)

Kuvio 6. Vapaaehtoisuuden kolme ominaisuutta Martelan ja Jarenkon mukaan (Chaulagai, 2021, s.25.)

Päämäärien omaehtoisuus (kuvio 6.) tarkoittaa kokemusta siitä, että toiminnan päämäärät ovat sellaisia, joihin on valmis sitoutumaan. Vapaaehtoistoimija koee siis toiminnan tavoitteet omikseen, ja haluaa edistää niitä. Toimintatapojen vapaudella tarkoitetaan vapautta päättää, millä tavalla näitä tavoitteita kohti edetään. Toimijalla on siis vapaus valita, millä tavalla asian eteen toimii.

Kolmas vapaaehtoisuuden omi-naisuus on tekemisen innostavuus. Toiminnan tulee olla tekijälleen innostavaa ja mukavaa. (Chaulagai, 2021, s.25). Kansalaisareenan ja Kirkkopalveluiden tuottaman vapaaehtoisten kyselyn 2022 tuloksista (kuvio 7) selviää seurakunnissa toimivien vapaaehtoisten kokevan seuraavia vaikutuksia:

Kuvio 7. Vapaaehtoistyö.fi kysely 2022 vapaaehtoisten kokemuksia

Edellä olevien lisäksi lähes puolet kyselyyn vastanneista vapaaehtoisista kertovat oppineensa uusia taitoja vapaaehtoisena toimiessaan ja kolmasosa kokee, että vapaaehtoisuus on vähentänyt koettua yksinäisyyttä. (Huuhka, 2022.) Vapaaehtoistoiminnalla ja hyväntehtemisellä on myönteisiä terveysvaikutuksia mm. masennuksen ehkäisyyn ja stressin torjuntaan. Tutkimukset ovat osoittaneet, että ikääntyvät vapaaehtoisena toimivat elävät keskimääräisesti pidempään kuin ne ikääntyvät, jotka eivät toimi vapaaehtoisina. Toisten auttaminen voi nopeuttaa puolison kuoleman menetyksen aiheuttamasta masennuksesta toipumisessa. (Pessi, Martela & Paakkanen, 2017, s. 87–88.) Vaikka tutkimustietoa vapaaehtoistoiminnan kohteina olevien ja oletettavasti hyötävien osalta, on vielä vähän, näyttävät tutkimustulokset olevan yhteneväisiä. Vapaaehtoistoiminnassa hyväntehtemisen kohteina olevien kokemuksia ovat

yksinäisyyden kokemusten lievittyminen ja sosiaalisen eristyneisyyden väheneminen. Emotionaalinen stressi vähenee ja itsetunto vahvistuu, kun mieliala kohenee. Merkittäviä vaikutuksia ovat myös osallisuuden sekä toimijuuden kokemusten lisääntyminen. (Pessi, Martela & Paakkanen, 2017, s. 211).

4.1 Lähimmäisenrakkaus vapaaehtoistoiminnan näkökulmasta

”Veden kalvossa näet kasvosi, lähimmäisessä näet sydämesi.” (Raamattu, 2022)

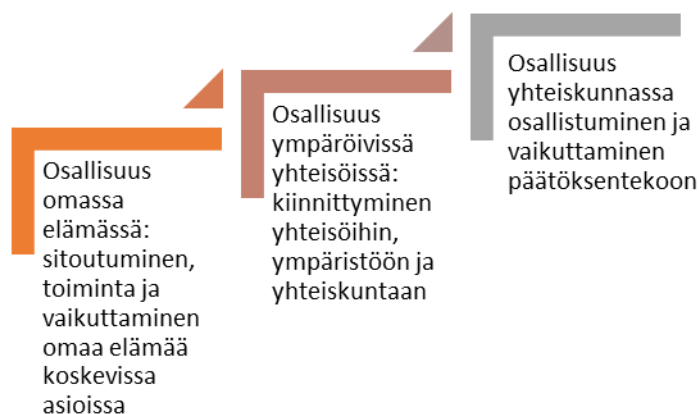
Kirkko toimii lähimmäisenrakkauden eturintamassa arvojohtajana ja on ihmisiä yli rajojen yhdistävä luottamuksen yhteisö, missä kuljetaan toinen toistemme rinnalla jakaen omaa tarinaamme. Jotta toisen ihmisen elämäntilanne, ajatukset ja toiveet tulevat huomioon otetuksi, tarvitaan kohtaamiselle tilaa ja avoimuutta. Kirkon voimanlähde ja tehtävä on rakkaus. Kristitylle jokainen ihminen on lähimmäinen. Lähimmäisenrakkaus ei jaa ihmisiä avunantajiin ja avuntarvitsijoihin, vaan jokaisella ihmisellä on annettavaa ja jokainen tarvitsee jotain muilta. Tasavertainen jakaminen tukee ihmisen arvokkuutta. (Kohtaamisen kirkko, 2020, s21, .22, 25.)

Osallistuva luterilaisuus -julkaisun (2016, s. 262) pohdintaosuudessa todetaan vapaaehtoisten olevan silta moninaisten ihmisryhmien kohtaamiseen. Vapaaehtoistehtäviä tulee kehittää olemassa olevien perinteisten jumalanpalvelus- ja musiikkityön tehtävien lisäksi toimintoihin, jotka kiinnostavat ja tavoittavat ihmisiä heidän omista lähtökohdistaan ja tarpeistaan käsin. Seurakunnan jäsenille merkittävää kirkollisten toimitusten ja hautausmaiden ylläpitämisen lisäksi on vanhusten ja vammaisten auttaminen. Vapaaehtoistoiminnan erilaisin muodoin voidaan viedä kirkon viestiä lähimmäisenrakkaudesta eteenpäin.

4.2 Osallisuus

”Ihminen ei ole yksilö vaan suhdelo.” (Martela, 2022)

Kun vapaaehtoisella on tilaa toimia ja olla mukana rakentamassa seurakuntayhteisöä, täyttyy osallisuuden tarve. Osallisuus on sekä tekemistä että olemista. Kirkossa voi antaa omat lahjansa ja osaamisensa yhteiseen käyttöön, mutta myös saada vastaan rakkautta ja armoa. (Jokainen on osallinen, s.2, 5.) Suhdelo toimii yhteisöllisesti ja suuntaa toimintansa sen yhteisön parhaaksi, missä hän toimii. Elämän merkityksellisyys syntyy suhteessa toisiin ihmisiin ja ympäristöön. (Aaltonen, Ahonen & Sahimaa, 2020, s. 40.) Vapaaehtoistoiminta ja osallisuus tuottavat lähtökohtaisesti hyvinvointia ihmisille. Hyvinvoinnin ja onnellisuuden kannalta keskeistä on merkityksellinen toiminta. (Ypyä, 2021, s.6.) Osallisuuksien (kuvio 8) kautta muodostuvat ihmisen identiteetti, elämänhallinnan valmiudet ja voimaantumisen kokemus. Yhteenkuuluvuuden tunne toimii syrjäytymisen vastavoimana. Yhteiskunnallinen osallisuus liittyy edustukselliseen demokratiaan. (Jämsen & Pyykkönen, 2014, s.9.)

Kuvio 8. Osallisuuden tasot

4.3 Yhteisöllisyys

Seurakunta on sekä rakkauden ja uskon yhteisö, että hengellinen työyhteisö ja vapaaehtoistoiminnan yhteisö, jolle seurakunnan tehtävä antaa erityismerkityksen. Kanerva ja Tanska kirjoittavat Työ ja henki -kirjassaan, että työyhteisön hengellisyys on läsnä-oloa ja että ihminen on läsnä itsessään ja tätä kautta yhteydessä omaan sisimpäänsä, Jumalaan ja toiseen ihmiseen. Toisen ihmisen kohtaaminen on tasa-arvoinen, esteetön minä-sinä-suhde, missä syntyy

työyhteisön sielu. Tämä kolmikantainen suhde on perustana sekä työelämän että työyhteisön spiritualiteetille ja elinvoimalle. (Kanerva & Tanska, 2015, s.55, 70.)

Seurakunta elää jatkuvasta vuorovaikutuksesta Jumalan ja seurakunnan jäsenten välillä ollen armon, rakkauden ja jakamisen yhteisö. Kirkko on luonut rakenteita ja matalan kynnyksen toimintaa, johon kenen tahansa uskontokunnasta tai sosiaalisesta asemasta riippumatta on helppo kiinnittyä. Yhteisöllisyyteen liittyvät vahvasti kristilliset arvot. Seurakunta on hengellinen yhteisö, jolle on ominaista oman seurakunnan yhteyden lisäksi universaali yhteisöllisyys ajasta ja paikasta riippumatta. (Lehtinen, 2008, s.14.) Yhteisöllisyys lisää hyvinvointia. Yhteisön ulkopuolelle jääminen on traumatisoiva kokemus, mistä toipuminen voi olla vaikeaa. Siksi tärkeää on, että jokaisella on yhteisö, minne kuulua ja missä kokea arvokkuutta ja tarpeellisuutta. Seurakunnassa koettu yhteisöllisyys on usein väljää ja pitkäkestoista, ja tarjoaa näin jatkuvuutta ja perusturvallisuutta elämään. (Kanerva & Tanska, 2015, s. 81.)

4.4 Itsemääräämisteoria

Edward L. Decinin ja Richard M. Ryanin itsemääräämisteoria (kuvio 9) perustuu olettamukseen, että ihminen on luonnostaan motivoitunut, aktiivinen ja itseään ohjaa-va. Ihmisellä on taipumus tavoitteiden asettamiseen, pyrkimys haasteista selviytymiseen ja kyky kokemusten liittämiseen osaksi omaa mi näkuvaansa. Itsemääräämisteorian mukaan ihmisellä on kolme psykologista perustarvetta, jotka ovat autonomia (autonomy), kyvykkyys (competence) ja yhteenkuuluvuus (relatedness). Näiden tarpeiden täyttymisen myötä syntyy innostusta, merkityksellisyyttä ja motivaatiota. Frank Martela on havainnut omista tutkimuksissaan, että edellisten kolmen tarpeen lisäksi on myös hyväntekemisen (benevolence) tarve. Tutkimukset ovat osoittaneet hyväntekemisen vaikuttavan ihmisen yleiseen hyvinvointiin ja toiminnassaan koke maansa merkityksellisyyteen. Motivaation lisäksi edellä mainittujen perustarpeiden täytyminen on yhteydessä ihmisen hyvinvointiin ja elämäntyytyväisyyteen. (Chaulagai, 2021, s. 32, 34.)

Kuvio 9. Itsemääräämisteorian kolme psykologista perustarvetta lisättynä F. Martelan lisäämällä neljännellä tarpeella

Yksi hyvinvoinnin ilmentymä on kyky innostua ja motivoitua. Motivaatio on liikkeelle paneva voima, joka aktivoi meidät toimimaan. Ihmisen pyrkiessä tavoitteen saavuttamiseen motivaatio toimii ahkeruuden, psyykkisen vireyden ja aktiivisuuden lähteenä. Sinokin mukaan motivaatioon vaikuttavia tekijöitä ovat persoonallisuus, elämäntilanne, tekeillä oleva tilanne ja siihen liittyvät ominaisuudet. (Sinokki, 2016, 3.luku)

Vuoden 2022 Vapaaehtoistyö.fi -kyselyn mukaan merkittäviä motivaatiotekijöitä seurakunnan vapaaehtoisena toimimisessa ovat olleet

- halu auttaa 74,2 %
- vapaaehtoisuus tuo itselle hyvää mieltä 74,6 %
- vapaaehtoisuus tarjoaa minulle mielekästä tekemistä/harrastuksen 63,6 %
- haluan laittaa ”hyvän kiertämään” 46,8 %
- saan uusia ystäviä 44,3 %

Muita motivaatiotekijöitä ovat lisäksi mm. arvostuksen kokeminen, halu ylläpitää tai vahvistaa omaa osaamista sekä halu vaikuttaa omaan ympäristöön/yhteiskunnan tilanteeseen. Kyselyn mukaan vapaaehtoisena toimimisesta saa hyvän mielen, voi toteuttaa lähimmäisenrakkautta ja jakaa evankeliumin

ilosanomaa, oppia uutta sekä edistää itselleen tärkeitä asioita. (Huuha, 2022.) Samaisen kyselyn mukaan 66,4 % seurakunnassa toimivista on sitä mieltä, että vapaaehtoistoiminnan avulla tuotetaan tärkeitä, avoimia palveluita eri ryhmille kuten kuntoutujat, maahanmuuttajat, ikäihmiset, nuoret.

4.5 Merkityksellisyys

Merkityksellisyys on ihmisyyden ytimen sisällä oleva tarve, jonka lähteet ovat jokaisella ainutlaatuisia. Merkityksellisyydestä puhuttaessa puhutaan usein elämän tarkoituksesta, oman elämän suunnasta ja sen jäsentämisestä. Ihmisen identiteetti, arvot, intohimot ja mielekkyyden kokemukset liittyvät merkityksellisyyteen. Työssä merkityksellisyys liitetään siihen, että työ itsessään on arvokasta, osa laajempaa hyväksi arvoitettua tarkoitusta ja sillä on itseisarvo. Merkityksellisyys liitetään myös siihen, että se edistää toisten ihmisten hyvinvointia. Lisäksi merkityksellinen työ liittyy itsensä toteuttamiseen autonomian, autenttisuuden ja itsensä ilmaisun kautta. (Chaulagai, 2021, s. 38.) Jopa 40 % koetusta hyvinvoinnista syntyy merkityksellisistä itsensä toteuttamisen tavoista. (Ypyä, 2021, s.6.)

Psykiatri Viktor Franklin mukaan elämän keskeisin hyvinvointia ja mielen tasapainoa ylläpitävä voima on elämän tarkoituksellisuuden etsiminen. Tarkoituksellisuutta on mahdollista etsiä ja kokea kaikissa olosuhteissa. Keinoja ovat oma asennoituminen, merkitykselliset kokemukset ja toiminta. (Heimonen & Fried, 2015, s. 53.) Nyky-yhteiskunnassamme ympärillä on hyvinvointia tarjolla enemmän kuin koskaan ja yhä harvempi miettii omaa elämäntyyliään tai työtään ainoastaan sen perusteella, mistä saisi leivän pöytään tai miten nostaisi elintasoaan. Meillä on entistä enemmän myös henkisiä resursseja miettiä sitä, mikä tekee elämästämme arvokasta ja merkityksellistä. On luonnollista, oikeutettua ja tervettä miettiä, millaista elämää haluan elää ja mihin haluan aikaani käyttää. Frankl korosti itsekeskeisyyden vasta-argumenttina sitä, että elämän tarkoitus ei löydy loputtoman itsetutkiskelun kautta, vaan se löytyy aina itsen ulkopuolelta – muita palvelemalla. (Partanen & Sahimaa, 2022.)

4.6 Myötätunto

”Jos haluat toisten olevan onnellisia, harjoita myötätuntoa. Jos haluat itse olla onnellinen, harjoita myötätuntoa.” (Työterveyslaitos, 2023).

Myötätunnon periaate on olemassa kaikissa maailman uskonnoissa ja hengellisessä perinteessä. Tämä periaate motivoi ihmisiä auttamaan toisia. (Smith, Stebbins & Grotz, 2016, s. 472). Myötätuntoinen toiminta lähtee liikkeelle joko kärsimyksen havaitsemisesta tai toisten ilahduttamisen mahdollisuuden tiedostamisesta. Myötä-tunnosta syntyy ymmärrystä toisen tilanteesta, mikä herättää motivaation toimia. Motivaatio voi olla toisen hyvinvoinnista välittäminen tai toisaalta halua toimia avunantajana. (Pessi, Martela & Paakkanen, 2017, s. 80–81.) Antti S. Mattilan mukaan myötätuntoa voi harjoittaa esimerkiksi tekemällä viisi hyvää tekoa yhtenä päivänä viikossa. Mahdollisuuksia on monia kuten se, että auttaa vanhuksen tien yli tai soittaa yksinäiselle. Tai voi tehdä vapaaehtoistyötä, kuten jo lähes puolet suomalaisista tekee. Tutkimusten mukaan vapaaehtoisena toimivat ovatkin onnellisempia kuin muut. (Terve-lehti, 2022.)

4.7 Sosiaaliset kontaktit

Vapaaehtoistyö.fi-verkkopalvelun vuonna 2022 toteuttamaan kyselyyn vastanneista 71,8 % kertoi vapaaehtoistoiminnan lisänneen heidän sosiaalisia kontaktejaan. Hyvinvoinnillemme on tärkeää olla vuorovaikutuksessa toinen toistemme kanssa. Tutkimuksen mukaan vapaaehtoisuus rikastuttaa sosiaalista kanssakäymistä ja mahdollistaa uusien ystävyysuhteiden syntymistä. Yhteiset tavoitteet tuovat samanhenkisiä ihmisiä yhteen, mutta toiminnassa pääsee usein myös törmäämään ihmisiin, joihin omassa arjessaan ei muutoin törmäisi. Kontaktipinta yhteiskuntaan kasvaa ja yhteinen toiminta antaa osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia. Vapaaehtoistoiminta on siis väylä osallistua, kohdata ja tulla kohdatuksi. (Huuha, 2022.) Seurakuntayhteydellä ja hengelliseen toimintaan osallistumisella on vaikutusta nuorten aikuisten kokemaan hyvinvointiin. Seurakunta tarjoaa merkityksellisen sosiaalisen verkoston, jossa yhteenkuuluvuuden ja hyväksytyksi tuleminen tunne voi toteutua. Hengellisyys

vaikuttaa usein myönteisesti ihmissuhteisiin ja voi edistää ystävyssuhteiden syntymistä. (Chaulagai, 2021, s. 14–15.) Tutkimusten mukaan kokemus yhteenkuuluvuudesta ja yhteisöllisyydestä torjuu nuorten masennusta. Ne, jotka jäävät yksin, kokevat enemmän masentuneisuutta, kuin ne, jotka kokevat yhteyttä toisiin nuoriin. (Kanerva & Tanska, 2015, s.81.)

5 KEHITTÄMISMENETELMÄT

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena, toiminnallisena ja osallistavana kehittämistehtävänä, jossa käytettiin palvelumuotoilun työkaluja.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuskohteena oleva ihminen on erityislaatuinen. Hänen kokemuksensa muodostuvat aina eletyssä ja koetussa elämiskaailmassaan. Elämiskaailma on se todellisuus, jossa kokemuksista syntyneistä käsityksistä tulee omakohtaista ymmärrystä ja henkilökohtaista merkityksellisyyttä. Laadullisessa tutkimuksessa laatuja ovat nämä merkitykset. Tutkimustilanteessa merkitykset liittyvät tietoisuudessa olevien merkityssuhteiden lisäksi kokemuksen kohteeseen ja merkityssuhdetta ilmaisevaan kieleen. Koska ihmisten merkityskaailmat ovat moninaiset, toisen kokemuksen, käsitysten ja näistä koostuvan yksilöllisen mielen ymmärtämiseksi tarvitaan vuoropuhelua ja dialogia. Opinnäytetyön tekijän tulee käydä vuoropuhelua oman ajattelun, tutkimusteorian, tutkittavan materiaalin ja muun kootun aineiston kanssa. On tärkeää säilyttää tutkittavan ainutkertaisuus sekä ymmärtämisen että tulkinnan kehässä. Opinnäytetyössä palvelumuotoilua käyttävälle osallisuutta luovalle kehittäjälle asenteisiin vaikuttavia tärkeitä työvälineitä ovat kumppanuus ja empatia. Nämä mahdollistavat keskinäisen ymmärtämisen ja kokemuksellisen oppimisen. (Vilkkä, 2021, s.18–21, 52.)

Lähtökohtaisesti toiminnallinen opinnäytetyö ja tutkimuksellinen opinnäytetyö ovat monelta osin toistensa kaltaisia. Niissä on tietoperusta, toimijat, menetelmät, materiaalit ja aineistot sekä tuotos tai tulos. Ne myös etenevät loogisesti

samansuuntaisesti aihevalinnan, rajauksen, työskentelyn suunnittelun ja organisoinnin sekä tuotoksen kautta arviointiin. Tärkeänä erona toiminnallisen opinnäytetyön ja tutkimuksellisen opinnäytetyön välillä voidaan pitää sitä, että toiminnallisessa opinnäytetyössä opiskelija tekee tuotoksen (esim. malli, opas, esite, perehdytyskansio tai prosessikuvaus), kun tutkimuksellisen opinnäytetyön tuloksena syntyy uutta tietoa yleensä tutkimusraportin muodossa. (Salonen, 2013, s. 5.) Tämän opinnäytetyön tietoperustana on sekä hyvinvointi, hyvinvointipalvelut, kirkon toiminta, että vapaaehtoistoiminta ja näihin liittyvää tutkimustietoa ja lähteitä. Teoria yhdistyy opinnäytetyöntekijän omiin kokemuksiin ja Huittisten seurakunnan vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen.

Toiminnallisessa opinnäytetyössä tuotokseen tähtäävässä työn kehittämisessä on eri vaiheissa mukana olevia toimijoita, tässä työssä seurakunnan työntekijöitä, vapaaehtoisia sekä apuja ja tukea tarvitsevia, ryhmiin osallistujia tai muita toiminnan kohteena olevia henkilöitä. Toiminnallinen kehittämistoiminta on suunniteltua, käsitteisiin sitoutuvaa, toimijavetoista, ainutlaatuista, näkyvää toimintaa, joka on sidottu aikaan ja paikkaan ja jossa toiminnan kehittämistuloksena syntyy konkreettinen tuotos. (Salonen, 2013, s.13).

Opinnäytetyön raportti on kirjallinen esitys kehittämishankkeesta, jonka tuloksena on syntynyt itsenäinen tuotos. Raportti on kokonaiskuva kehittämistoiminnan ymmärtämisestä, alakohtaisesta kirjallisuudesta, ammattikorkeakoulun innovatiivisuudesta ja tekijän omasta oppineisuudesta. Kehittämistoiminnassa tiedonhankintamenetelmien käyttö on tutkimustyötä joustavampaa ja aineistoa kerätään mm. menetelmäkirjallisuudesta ja tutkimuksista sekä aihealuetta koskevista aiemmista kehittämisraporteista. (Salonen, 2013, s. 25).

5.1 Kehittämistehtävän kohderyhmä

Kehittämistehtävän kohderyhmänä ovat Huittisten seurakunnan työntekijät, vapaaehtoiset sekä toiminnan kohteena olevat seurakuntalaiset. Seurakuntatyötä tehdään työaloittain ja Huittisten seurakunnassa työalat ovat diakoniatyö,

musiikkityö, lapsityö, nuorisotyö ja hengellinen työ. Lisäksi seurakuntamestarit (suntiot), toimistotyöntekijät sekä hautausmaatyöntekijät mukaan lukien puutarhuri. Vapaaehtoisia toimii muutamia kymmeniä useissa eri tehtävissä mm. ryhmänohjaajina, kuorolaisina, kerhomummeina, kirkonemäntinä jne.

5.2 Yhteiskehittäminen ja palvelumuotoilu aineiston keruumenetelmänä

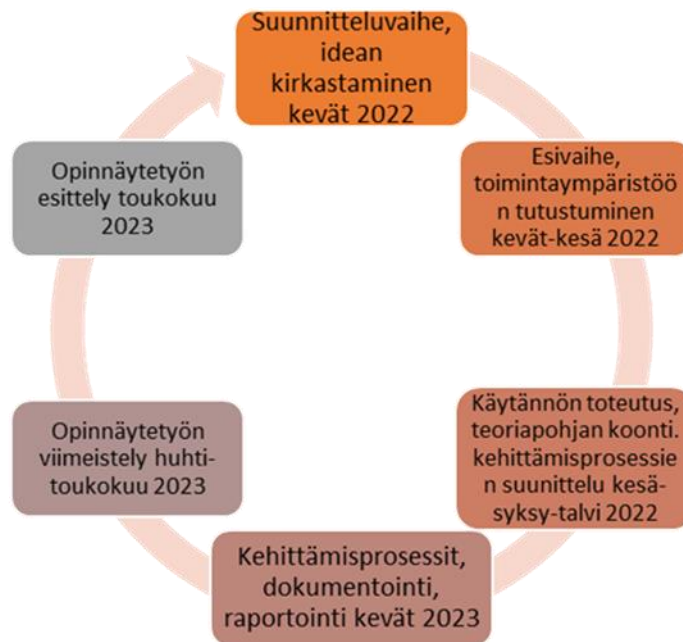
Opinnäytetyössä aineistonkeruumenetelmänä käytettiin yhteiskehittämistä ja palvelumuotoilun työkaluja. Opiskelija on suorittanut aiemmin Kirkko 2026 - palvelumuotoilukoulutuksen.

Palvelumuotoilulle ei ole yhtä selkeää määritelmää. Puhuttaessa palvelumuotoilusta kyse on palvelujen innovoinnista, kehittämisestä ja suunnittelusta käyttämällä erilaisia muotoilumenetelmiä niin, että palvelu vastaa käyttäjien tarpeiden lisäksi palvelun tarjoajan liiketoiminnallisiin tavoitteisiin. Palvelumuotoilun prosessin keskiössä on asia-kas ja prosessiin sisältyy osallistavia menetelmiä, joissa hyödynnetään sekä markkinointia että ketterää kehitystä. Palvelumuotoilu on yhteiskehittämistä, mitä voidaan hyödyntää sekä uusien palvelujen ja tuotteiden innovoimiseen että olemassa olevien kehittämiseen. Palveluja ovat palvelu-sanan sisältämien tarjoomien lisäksi esimerkiksi koulutukset, verkkosivustot ja vapaaehtoistoiminnan tukeminen. (Soste, 2022). Tässä opinnäytetyössä yhteiskehittämisessä yhdistyivät tutkimus, projektitoiminta ja vapaaehtoisten sekä työyhteisön osallistaminen tiedontuottamisessa. (Vilka, 2015, s. 36.)

5.3 Kehittämistehtävän kustannukset

Opinnäytetyön tekijä teki opinnäytetyön omalla työpaikallaan osana omaa työtään ja sai näin käyttää kehittämistehtävään myös työaikaansa, jolloin käytetyistä työtunneista maksettiin palkkaa. Muut kustannukset syntyivät tarvittavien materiaalien tulostuskustannuksista. Huittisten seurakunnan vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin työ on määräaikainen 1.4.2022 – 31.12.2023.

Opinnäytetyön prosessit alkoivat keväällä 2022 ja päättyivät keväällä 2023 (kuvio 10).

Kuvio 10. Kehittämistehtävän eteneminen

5.4 Tutkimusaineiston tallentaminen, säilyttäminen ja hävittäminen

Aineiston hallinnasta laadittiin suunnitelma (liite 1). Palvelumuotoilun prosesseista syntyneet materiaalit valokuvattiin ja koottiin dokumenteiksi. Dokumentit tallennettiin OneDriveen ja liitettiin opinnäytetyön raporttiin.

6 KEHITTÄMISTEHTÄVÄN VAIHEET JA PALVELUMUOTOILU-PROSESSIT

Opinnäytetyön idea syntyi keväällä 2022 opinnäytetyön tekijän saatua työpaikan Huittisten seurakunnan vapaaehtoistoiminnan koordinaattorina (kuvio 10). Samaan aikaan oli valmistelussa sote-palveluiden uudistus, joka tuli voimaan hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyttyä 1.1.2023. Tämä uudistus vaikutti opinnäytetyön aiheen valintaan. Opinnäytetyönprosessin keskiössä olivat

seurakunnan työntekijät, vapaaehtoiset ja vapaaehtoistoiminnan kohteena olevat seurakuntalaiset. Yhteiset työskentelyt toteutettiin dialogin periaatetta noudattaen siten, että jokaisella yhteisiin työskentelyihin osallistuneella oli mahdollisuus kertoa omista kokemuksistaan.

Opinnäytetyön tekijä vieraili keväällä 2022 Huittisten seurakunnan diakonia-, lähetys-, evankelioimis-, jumalanpalvelus ja musiikkityön vastuuryhmissä sekä vapaaehtoisten järjestämissä ryhmissä ja tilaisuuksissa tutustumassa ihmisiin ja toimintaan. Vastuu-ryhmät koostuvat luottamushenkilöistä sekä työntekijöistä. Vastuuryhmien jäsenistä moni toimii lisäksi seurakunnassa erilaisissa vapaaehtoistehtävissä. Ensimmäisissä tapaamisissa opinnäytetyön tekijä kertoi omasta työstään sekä opinnäytetyönsä suunnitelmasta. Prosessin aikana järjestettiin vapaaehtoisille sekä toimintaan osallistuville seurakuntalaisille yhteisiä työpajatyöskentelyitä, missä työvälineinä käytettiin mm. post-it-seinää, empatiakartta-työskentelyä ja asiakasprofilointia sekä vapaaehtoistoiminnan timanttimalleja. Opinnäytetyöntekijä vieraili myös Sastamalan seurakunnan Harrasta seurakunta-illoissa, joissa käytettiin sekä timanttimalleja että empatiakartta-työskentelyä.

6.1 Työpaja 1.

Opinnäytetyön tekijä osallistui 4.5.2022 työntekijäpäivään, jolloin aloitettiin yhteinen työskentely. Tämän työskentelyn tavoitteena oli virittäytyä vapaaehtoistoiminnan taajuudelle ja saada tietoa nykytilanteen lisäksi mahdollisista toiveista ja tarpeista. Työskentelyn aluksi käytiin läpi vapaaehtoistoiminnan kehittämishanketta yleisesti. Lopuksi työntekijät saivat vapaasti kirjoittaa ajatuksiaan ja odotuksiaan post-it-lapuille (kuva 1), jotka teemoitettiin (liite 2). Työskentelyn tuloksena tärkeimmiksi asioiksi nousivat työyhteisön valmennus, työ-
kulttuurin kehittyminen, vapaaehtoisten tukeminen ja uusien vapaaehtoisten rekrytoiminen, yhteistyö ja uudet näkökulmat toiminnan kehittämisessä. Nämä kaikki ovat niitä elementtejä, joiden kautta ja avulla luodaan laadukasta ja turvallista vapaaehtoistoimintaa, mitä kautta mahdollistuu hyvinvointia tukeva ja lisäävä toiminta.

Kuva 1. Työpaja 4.5.2022

6.2 Erätauko-dialogi

Erätauko-menetelmä on Sitran kehittämä keskustelumenetelmä, jota voi käyttää erilaisissa ryhmissä ja organisaatioissa. Erätauon lähestymistapa on dialogi, joka on rakentava ja tasavertainen tapa keskustella. Dialogissa tähdätään aiheen, toisten ihmisten tai itsen parempaan ymmärtämiseen, mutta ei yksimielisyyteen tai nopeisiin ratkaisuihin. Parhaimmillaan dialogissa syntyy ennalta-arvaamattomia oivalluksia ja uutta ajattelua. Erätaukoa voi käyttää aina, kun tarvitaan aiheen syvempää ymmärrystä tai erilaisten ihmisten tasavertaista kohtaamista – esimerkiksi osana luottamuksen rakentamista, valmistelua, päätöksentekoa tai kun haluat tuoda erilaisia ihmisiä yhteen. Erätaukokeskustelu kannattaa kuitenkin pitää erillään neuvottelusta tai päätöksentekohetkestä. Erätaukoa on paikallaan silloin, kun on tarve ymmärtää paremmin esimerkiksi erilaisten ihmisten näkemyksiä, itse aihetta tai toimintaympäristöä. Keskustelussa on aina mukana rakentavasta ja tasavertaisesta ilmapiiristä vastaava ohjaaja. (Sitra, 2022.)

14.10.2022 järjestettiin työntekijöille Erätauko-dialogikeskustelu. Keskusteluun valmistautuessa käytiin läpi kevään työskentelyn tulokset ja pohdittiin,

minkälaiset asiat ovat ajankohtaisia. Dialogin fasilitaattorina toimi Töölön seurakunnan vapaaehtoistoiminnan koordinaattori Lauri Anttila ja sihteerinä opinäytetyöntekijä Katri Kulmala. Järjestäjät laativat dialogin kysymykset etukäteen yhdessä. Keskustelun aluksi käytiin läpi Erätauco-keskustelun pelisäännöt ja sovittiin, että sihteeri kirjaa vastaukset nimettömästi ja laatii keskustelusta opinnäytetyöhönsä koonnin (liite 3). Keskustelun päätteeksi osallistujat pohtivat omia seuraavia steppejään vapaaehtoistoiminnan kehittämisessä (kuva 2). Vuorovaikutuksen, rohkeuden ja innostamisen lisäksi tarvitaan muu-
tosta ajattelussa, eli asenne ratkaisee.

Kuva 2. Erätauco-dialogi 14.10.2022

6.3 SWOT-analyysi

SWOT-analyysi on nelikenttä, minkä avulla kartoitetaan toiminnan vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat. SWOT-analyysia voidaan käyttää organisaatiossa eri tarpeisiin esim. organisaatiokulttuurin ja sen muutoskyvyn arvioinnissa, palvelujen uudistamisessa ja palveluiden nykytilanteeseen vastaamisen kysymyksissä. (Verutum, 2021).

SWOT- analyysissa (kuvio 11) käytettiin työpaja 1. materiaalia sekä seurakunnan vapaaehtoisten Facebook-ryhmässä saatuja vastauksia. Facebook-

kysely toteutettiin syksyllä 2022 SWOT- analyysin teemojen mukaan neljässä erässä, vastauksia tuli 5–21 teeman mukaan. Vastajat kokivat erityisesti vahvuuksiksi arvot, lähimmäisenrakkauden ja luotettavuuden. Mahdollisuuksia ovat kirkon strategian mukaisesti ovet auki ja ihmisten kohtaamiset sekä toiminnan kehittämisen mahdollisuudet. Kohtaamisten kautta syntyviä mahdollisuuksia ovat osallisuuden ja merkityksellisyyden kokemukset. Seurakuntatyön heikkouksiksi koetaan työntekijälähtöisyys, avainten valta ja ”näin on aina tehty”-asenne. Uhkana on rohkean uudistumiskyvyn puute.

Kuvio 11. SWOT-analyysi

6.4 Vapaaehtoistoiminnan timanttimalli

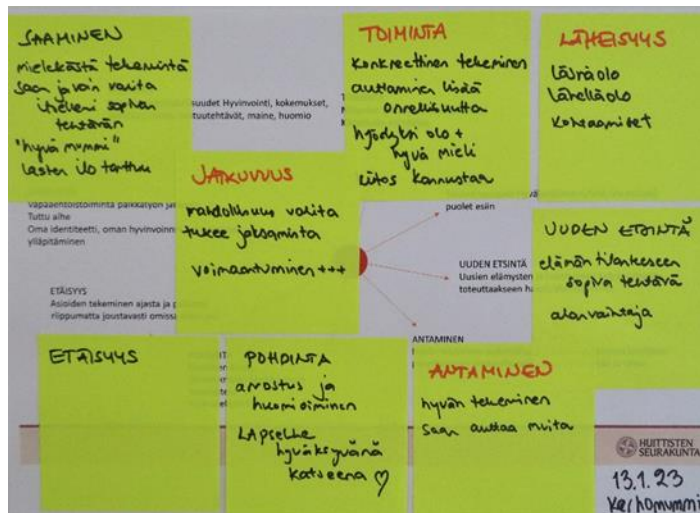
Anne Birgitta Yeung on luonut vapaaehtoistoiminnan timanttimallin, jolla hän ilmentää vapaaehtoistyön motivaatiota. Mallissa kuvataan neljällä janalla ja näiden ääripäillä motivaatioon ja odotuksiin liittyviä tekijöitä, joita ovat

- saaminen ja antaminen
- toiminta ja pohdinta
- läheisyys ja etäisyys

- jatkuvuus ja uuden etsintä

Nämä motivaation ulottuvuudet ulottuvat joko itseä kohti tai itsestä poispäin. Mallissa oikeanpuoleiset ulottuvuudet kuvaavat vapaaehtoistoimijuuden ulospäin suuntautuneisuutta, kuten sosiaalisia piirejä, toimintoja, uusia sisältöjä ja toisille antamista. Vasemmanpuoleiset ulottuvuudet puolestaan suuntautuvat kohti vapaaehtoistyöntekijää itseään, kuten sisäistä mietiskelyä, etäisyyttä toisiin, jatkuvuutta ja itselle saamista. Nämä neljä ulottuvuutta ovat sisäkkäisiä ja keskenään vuorovaikuttavia. Mallin avulla voidaan tarkastella vapaaehtoisuutta yksilöllisiä kokemuksia. (Nylund & Yeung, 2005, s. 104-125.)

12.1.2023 Sanasta elämä -raamattupiirissä ja 13.1.2023 kerhomummina toimivan vapaaehtoisen kanssa timanttimalia (liitteet 4–5) käytettiin pohjana keskusteltaessa heidän kokemuksistaan kyseisen toiminnan hyvinvointia tukevista vaikutuksista. Raamattupiirissä mukana oli myös 4 piiriin osallistunutta seurakuntalaista, jotka osallistuivat myös keskusteluun. Tehtävinä piiriin ohjaaminen ja kerhomummina toimiminen ovat hyvin erilaisia. Yhdistäväksi tekijäksi nousi selkeästi lähimmäisenrakkaus, mielekäs tekeminen ja voimaantuminen. Raamattupiiriläisten kokemukset liittyivät sosiaalisten suhteiden lisääntymiseen, yksinäisyyden lievittymiseen, yhteyden kokemukseen laajemminkin kuin vain ko. ryhmässä, elinikäiseen oppimiseen ”Raamattu on aina uusi” ja siihen, että antaminen ja saaminen ovat tasan, koska ”Herra ei jää koskaan velkaa”. Kerhomummina toimivalle vapaaehtoiselle omassa tehtävässään merkittävintä oli se, että hän aikuisena on hyväksyvä katse jokaiselle lapselle. Lisäksi tärkeitä kokemuksia olivat oma voimaantuminen, että tehtävä sopii omaan elämäntilanteeseen, tekeminen on mielekästä ja että auttaminen lisää onnellisuutta (kuva 3).

Kuva 3. Kerhomummin kanssa käydyn keskustelun tulokset

Sastamalan seurakunta kutsui opinnäytetyön tekijän mukaan seurakunnassa järjestettyihin "Harrasta seurakuntaa"- iltoihin. Iltoihin kutsuttiin mukaan seurakuntalaisia, vapaaehtoisia ja seurakunnan työntekijöitä. Mouhijärven seurakuntakodilla 31.1.2023 järjestetyssä illassa pohdittiin yhdessä osallistujien kanssa vapaaehtoistoimintaan liittyviä motivaatiotekijöitä ja hyvinvointivaikutuksia timanttimallin (liite 6) vastaparien avulla (kuva 4). Työskentely tapahtui pienryhmissä. Ryhmän jäsenet toivat kukin omasta lähtökohdastaan esiin vastapareihin liittyviä ajatuksiaan ja kokemuksiaan. Yhdessä papereista luki: "Saa reilusti myöntää, että vapaaehtoistyöstä on itsellekin hyötyä". Vapaaehtoisuus on molemmin suuntaista ja auttaessaan myös saa. Muita tärkeitä kokemuksia oli, erilaisista taustoista ja kulttuureista tulevien ihmisten kohtaamiset tuovat elämään rikkautta ja että henkinen kasvu mahdollistuu. Toisinaan antaminen ja saaminen saattaa mennä sekaisin ja on tärkeä huolehtia tästä tasapainosta.

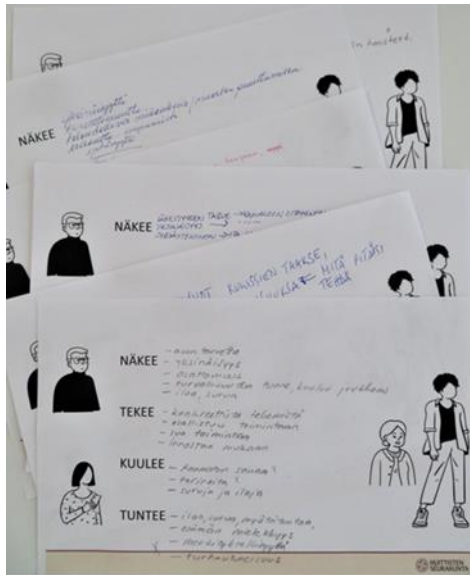

Kuva 4. Timanttimallin vastaparit

6.5 Empatiakartta ja asiakasprofilointi

Empatiakartan avulla voidaan visuaalisesti jäsentää käyttäjäprofiileista tai havainnoista saatua tietoa. Empatiakartta auttaa keskustelemaan asiakkaan tunteista, tarpeista, toiveista ja mahdollisista peloista, jotka liittyvät toiminnan kehittämiseen. (Innokylä, 2023).

Empatiakarttoja (kuva 5) laadittiin 1.2.2023 Sastamalassa Kiikan seurakuntatalolla Harrasta seurakunta-illassa ryhmissä yhdessä seurakunnan vapaaehtoisten, seurakuntalaisten ja työntekijöiden kanssa. Empatiakarttoja lukiessa ei voi kuin hämmästellä sitä, miten paljon erilaisia asioita vapaaehtoiset näkevät, tekevät, kuulevat ja tuntevat. He kohtaavat ihmisiä koko elämänkaaren matkalla tukien ja auttaen monin eri tavoin.

Kuva 5. Empatiakartat

Asiakas- tai käyttäjäprofiilit ovat havainnollistavia, visuaalisia ja epätarkasti luotuja kuvauksia käyttäjistä. Profiilien avulla hahmotetaan käyttäjäryhmien jäsenten tyypillisiä ominaisuuksia. Profiilit helpottavat kuvitellun käyttäjän maailman ymmärtämistä. Asiakasprofilointi auttaa ymmärtämään syvällisesti asiakastarpeita ja asiakkaiden käyttäytymistä. Asiakasprofiilien kautta organisaatio saa havainnollistavan työkalun, joka antaa toimijoille "yhteisen kielen" asiakkaista puhumiseen. (Innokylä, 2022.) Asiakasprofiili sisältää asiakastietojen lisäksi asiakkaan kokemuksia ja tunteita siitä, mitä hän näkee, kuulee, tuntee, tekee ja kokee. (Verutum, 2021).

Asiakasprofiileja ja empatiakarttoja (kuva 6) työstettiin myös Huittisten seurakunnan vapaaehtoisten kiitostilaisuudessa 15.2.2023. Mukana tilaisuudessa oli noin 30 vapaaehtoista, jotka toimivat eri tehtävissä. Työskentely toteutettiin niin, että jokainen sai asiakasprofiili-lomakkeen, mihin kirjattiin ikä ja vapaaehtoistehtävä sekä omasta tehtävästä käsin omia kokemuksia ja tunteita kuten edellä asiakasprofiilista on kuvattu.

Sekä Sastamalan että Huittisten tilaisuuksissa laadituista empatiakartoista (liitteet 7–8) löytyy teemoja, jotka toistuivat kaikissa yhteisissä työskentelyissä. Avun tarve on suuri, yksinäisyys ja osattomuus on lisääntynyt, on erilaisia elämän surua, mutta myös iloa. Toisinaan vapaaehtoiset kokevat

merkityksellisyyttä, ja toisinaan turhautuneisuutta ja avuttomuutta. Jotta he kaikki jaksavat tehdä arvokasta työtään, on ymmärrettävä heidän kokemusmaailmaansa ja tuettava heidän jaksamistaan.

Kuva 6. Asiakasprofiilit

6.6 Lotus blossom 8x8

Opinnäytetyön tekijä vieraili Veteraanien lauluveljet -kuoron harjoituksissa 15.2.2023. Seurakunnan kanttorin johtama kuoro koostuu noin kymmenestä ikämiehestä, joita yhdistää veteraaniperinteen kunnioitus. Tapaamisessa heiltä kysyttiin 8 teeman avulla heidän kokemuksiaan oman vapaaehtoistoimintansa hyvinvointia tukevista ja lisäävistä vaikutuksista. Tarkoituksena oli hyödyntää Lotus blossom 8x8 työkalua, mutta materiaalia ei tähän syntynyt riittävästi, joten kokemusten koontina syntyi liitteessä 9 kuvattu vaikutuskartta. Merkittävimmäksi hyvinvointia tukevaksi asiaksi ikäihmisten joukossa nousi perinteiden kunnioituksen lisäksi sosiaaliset kontaktit, ja erityisesti leskiksi jääneiden miesten osalta yksinäisyyden lievittyminen. Vanha viisaus "Kuurossa elämä pitenee" pitäne paikkansa. (Kanerva & Tanska, 2015, s.81).

Edellisen tapaan Huittisten näkövammaisten, Hämyjen, tapaamisessa 15.3.2023 keskusteltiin samoista teemoista ryhmän vapaaehtoisen ja ryhmäläisten kokemuksista toiminnan hyvinvointia tukevista ja lisäävistä

vaikutuksista (liite 10). Ryhmän ohjaaja kertoi olleensa aiemmin seurakunnassa diakoniarhoittelussa ja kuulleen silloin toivomuksen näkövammaisten kerhosta. Tähän toiveeseen oli vastattu ja kerho perustettiin. Ohjaajan mukaan porukassa on kivaa ja hän kokee olevansa oikeassa tehtävässä voidessaan olla mukana vaikuttamassa tuoden näkövammaisten ääntä kuuluviin. Ohjaaja kertoi, että ”Vaikka aina ei jaksaisi lähteä, mutta lähtee kuitenkin, niin oma väsymyskin unohtuu”. Ryhmän yksi jäsenistä leipoo kotonaan kahvipullat ja keittää kerholaisille kahvit. Hänen kokemuksensa mukaan tärkeää on se, että heillä on yhteinen asia. Kerhossa paikalla olleet kokivat, että heitä yhdistävä tekijä on näkövammaisuus ja ryhmässä koettu vertaistuki on heille kaikille tärkein hyvinvointia tukeva elementti. Vertaistuki, sosiaalisuus, ystäväystymiset ja mukavat tapahtumat vahvistavatkin sitoutumista.

6.7 Palvelupolku

Asiakkaan palvelukokemuksen ymmärrys ohjaa kokemusta sellaiseen suuntaan, missä asiakas on mahdollisimman tyytyväinen. Palvelukokemukset syntyvät palvelun palvelutuokioissa ja niihin sisältyvissä kontaktipisteissä, joissa palvelu koetaan ja aistitaan. Asiakkaan kokemista palvelutuokioista ja kontaktipisteistä muodostuu palvelupolku. Palvelupolku on visuaalinen kuvaus siitä, miten asiakas kulkee palveluprosessin läpi. Polku lisää ymmärrystä siitä, miten asiakas käyttää palvelua. Asiakkaiden reitit voivat olla erilaisia silloin, kun siihen on vaihtoehtoja. (Verutum, 2021.)

Vapaaehtoisen palvelupolku (liite 11) laadittiin opinnäytetyön tekijän aiemman kokemuksen ja kehittämistehtävän aikana esiin tulleiden havaintojen pohjalta. Palvelu-polussa on kuvattu vaiheet hyvinvoinnin tukemisen näkökulmasta mielenkiinnon heräämisestä tehtävän päättymiseen. Palvelupolku käytiin läpi 3.5. pidetyssä työkokouksessa työntekijöiden kanssa.

6.8 Church Concept Canvas ja arvolupaus-canvas

Church Concept Canvas on kirkon käyttöön laadittu liiketoimintamalli. Liiketoimintamalli sisältää tiedot yhteistyökumppaneista, tekemisestä, toteutuksen resursseista, kehittämiskustannuksista, ratkaisun tuomasta arvosta asiakkaalle, suhteesta asiakkaaseen, palvelukanavista, asiakasryhmistä ja toiminnan tavoitteista. Arvolupaus-canvasissa kuvataan sekä vapaaehtoisen tavoittelemat päämäärät, tavoitellut hyödyt ja palvelun kipukohtat, että organisaation tarjoamat palvelut ja hyötyjen lisäämiseen ja esteiden minimoiseen tähtäävät toimenpiteet. (Verutum, 2021.) Opinnäytetyön tekijä laati liitteinä 12 ja 13 olevat canvakset olemassa olevan tiedon, kehittämistehtävän tulosten ja havaintojen pohjalta. Arvolupaus-canvas käytiin läpi 3.5. pidetyssä työkokouksessa työntekijöiden kanssa ja tähän tullaan vielä myöhemmin palaamaan.

7 HUIITTISTEN SEURAKUNNAN VAPAAEHTOISTOIMINNAN OPAS

Kehittämistehtävän tavoitteena oli tarkastella, selvittää ja lisätä sekä seurakunnan työntekijöiden, luottamushenkilöiden, seurakuntalaisten että vapaaehtoisten ymmärrystä vapaaehtoistoiminnan merkityksellisyydestä ja siitä, millä tavalla hyvinvointivaikutuksia toiminta tuottaa. Lisäksi tavoitteena oli selvittää millaisia työvälineitä työntekijät tarvitsevat vapaaehtoisten hyvinvoinnin tukemiseksi ja lisäämiseksi.

Kehittämistyön aikana selvisi, että työntekijät kaipaavat konkreettista tietoa siitä, mitä heidän tehtävänä on vapaaehtoistoiminnan kokonaisuuden koordinoimisessa. Opinnäytetyön tuotoksena syntyi vapaaehtoistoiminnan opas (liite 14), joka toimii sekä työntekijälle työvälineenä vapaaehtoistoiminnan koordinoimisessa ja johtamisessa että vapaaehtoiselle perehdytyspakettina. Vaikka erilaisia vapaaehtoistoiminnan op-paita onkin olemassa, myös seurakuntien tuottamina, oli tälle selkeä tarve. Huittisten seurakunnassa ei ole aiemmin ollut omaa opasta. Opas sisältää Huittisten seurakunnassa tehtävään

vapaaehtoistoimintaan liittyvää perustietoa, toimintaohjeita turvallisen ja laadukkaan toiminnan varmistamiseksi sekä tämän opinnäytetyön kehittämistehtävässä koottua tietoa vapaaehtoistoiminnan hyvinvointivaikutuksista. Opas laadittiin saavutettavuusohjeiden ja Huittisten seurakunnassa käytössä olevan visuaalisen ilmeen mukaiseksi.

Oppaan tuottamisesta keskusteltiin yhdessä kirkkoherran kanssa. Keskustelussa todettiin, että opas on järkevää painattaa ja tätä varten pyydettiin tarjoukset kolmelta painotalolta. Opinnäytetyön valmistumiseen mennessä päätöstä ei kuitenkaan vielä ole tehty, joten painos siirtyy syksyyn. Opinnäytetyön tekijä oikoluetutti oppaan ja sai näin arvokasta palautetta. Opas käydään läpi myös työyhteisökokouksessa ennen painatusta.

8 POHDINTA

Alun alkaen opinnäytetyön idea syntyi, kun kunnille jäi sote-uudistuksen myötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä. Tähän tehtävään liittyy vahvasti kolmannen sektorin tuottamat palvelut, jotka pääsääntöisesti ovat vapaaehtoisten tuottamia. Tässä opinnäytetyössä keskityttiin Huittisten seurakunnan vapaaehtoistoiminnan hyvinvointia tukeviin vaikutuksiin. Vapaaehtoistoiminnan koordinointi on iso kokonaisuus, joka sisältää myös vapaaehtoisten hyvinvoinnin ja tehtävässä jaksamisen tukemisen. Työyhteisöstä nousi useasti esiin tarve konkreettiselle ohjeistukselle. Tähän tarpeeseen nyt tuotettu opas myös vastaa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa seurakunnan vapaaehtoistoiminnan hyvinvointivaikutuksista ja selvittää, minkälaista tukea ja tietoa työntekijät tarvitsevat vapaaehtoistoiminnan koordinointiin. Teoriapohjana opinnäytetyössä käytettiin aiempaa aiheen tutkimustietoa. Opinnäytetyön tekijällä on kokemusta ja osaamista seurakuntien vapaaehtoistoiminnasta jo useiden vuosien ajalta. Tämä kehittämistehtävä vahvisti aiempia havaintoja ja sitä, miten

tärkeää on, että työntekijöillä on ymmärrystä toiminnan hyvinvointivaikutuksista. Kuten jo kappaleessa vapaaehtoistoiminta todettiin, niin vapaaehtoisuus on kaksisuuntainen prosessi eli vapaaehtoistoiminta hyödyttää sekä tekijäänsä että sen kohdetta. Tämä kehittämistehtävä vahvistaa tietoa siitä, mitä kaikkea vapaaehtoisena toimiessa voi saada: oppia uusia taitoja, kokea iloa, tutustua uusiin ihmisiin, uusia kokemuksia ja parhaimmillaan voimaantua. Tämän kehittämistehtävän tuloksista on nähtävissä myös se, miten voidaan ehkäistä yksinäisyyttä ja syrjäytymistä, lisätä osallisuutta, edistää mm. taidetta ja kulttuuria. (Hirvonen & Puolitaival, 2019, s. 8.)

Onnellisuuden tutkija psykologi Sonja Lyubomirsky on esittänyt joukon onnellisuusvihjeitä, joista usean voidaan sanoa toteutuvan seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa. Näitä vihjeitä ovat kiitollisuuden ilmaiseminen, ystävällisyyden osoittaminen, sosiaalisten suhteiden vaaliminen, anteeksiannon oppiminen, tavoitteisiin sitoutuminen sekä uskonnon ja hengellisyyden harjoittaminen. Unohtamatta kehon hyvinvoinnista huolehtimista, sillä vapaaehtoistoiminta liikuttaa monin tavoin jopa useita kymmeniä ihmisiä viikoittain. (Ojanen, 2020, s. 303–304.)

Näistä teemoista nousi vapaaehtoisilta itseltään erityisesti sosiaaliset suhteet ja yhteinen asia. Lisäksi tärkeää useille mukana oleville on vertaistuellinen tiedon, kokemusten ja ajatusten jakaminen ja vaihtaminen sekä toisilta oppiminen. Myös uskonnollinen konteksti on merkittävä, vaikka se ei kaikille vapaaehtoisille eikä toimintaan osallistuville ollut ensiarvoisella sijalla hyvinvointia tukevana asiana. Toki kaikessa kirkon toiminnassa on läsnä kristillinen arvopohja, kirkon arvot sekä kristinuskon ja lähimmäisenrakkauden velvoitteet. Keskusteluissa esiin tuli myös fyysinen toimintakyky siinä mielessä, että monille kotoa liikkeelle lähteminen ei aina ole helppoa. Silloin, kun tiedossa on yhteistä kivaa, unohtuu omat krempat ja vaivat. Monesti toimintaan saattaa myös sisältyä esim. jumppatuokioita, jolloin kehokin virkistyy. Opinnäytetyön 4. kappaleessa kuvatut 7 hyvinvoinnin teemaa nousivat esiin vapaaehtoisten kokemuksissa ja opinnäytetekijän havainnoissa. Seurakunta-kontekstissa merkittävää on lähimmäisenrakkauden toteuttaminen konkreettisen, itselle merkityksellisen ja kulloinkin aikaan sopivalla tavalla. Vapaaehtoiset kokevat

myötätuntoa ja haluavat auttaa lähimmäisiä lähellä ja kaukana. Sosiaalisten suhteiden merkitys on suuri oman hyvinvoinnin kannalta. Osallisuus ja yhteisöllisyys lisää elämän merkityksellisyyttä.

Alla olevassa kuvassa (7) koottuna Ystävänkamarissa 10.1.2023 paikalla olleiden vapaaehtoisen ohjaajan ja osallistujien kokemuksia ryhmän hyvinvointia tukevista ja lisäävistä vaikutuksista. Mielestäni tässä tiivistyy tämän kehittämistehtävän tulokset: hyvä olo, kun lähdän, kiva tulla, yksinäisyys lievittyy, sosiaalinen kanssakäyminen toisten ihmisen kanssa.

Kuva 7. Ystävänkamarilaisten kokemuksia

Vapaaehtoistoiminta liikuttaa suuria joukkoja ihmisiä päivittäin. Hyvinvointivaikutuksista puhutaan entistä enemmän ja yhteiskunnallisestikin toiminta on monin eri tavoin varsin vaikuttavaa. Vaikuttamisen tasot kertautuvat laajalle, jopa universaalille tasolle - Aina YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin asti, terveyttä ja hyvinvointia kaikille.

Opinnäytetyön tekijä on mukana Kansalaisareenan Kohti tulevaa-hankkeen verkostossa, missä pohditaan yhdessä tulevaisuuden vapaaehtoistoimintaa. Verkoston tapaamiset ovat olleet antoisia ja tuoneet oman työn lisäksi myös kehittämistehtävään uusia näkökulmia ja ajatukset ovat avartuneet. Kuten

hankkeessa kootussa hyvinvoinnin nelikentässä (kuvio 12) kuvataan, päämääränä on yhteinen hyvinvointi.

Kuvio 12. Hyvinvoinnin nelikenttä

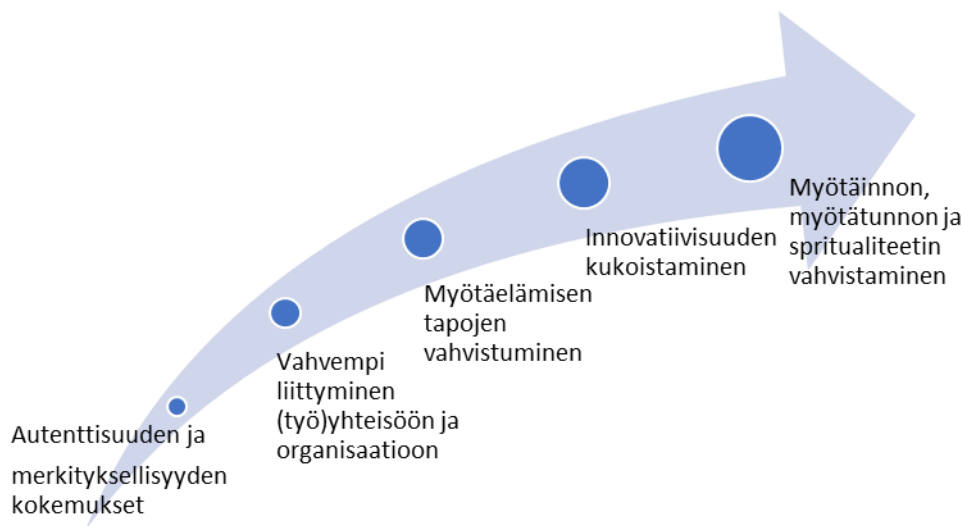
Halusimme sitä tai emme, näkemyksemme ihmisistä ja ihmistoiminnasta on läsnä kaikessa mitä teemme, olipa kyse sitten työstä, vapaaehtoistyöstä tai vapaa-ajan toimin-nasta. Tutkimusten mukaan uskonnolliset ihmiset auttavat enemmän kuin vähemmän uskonnolliset ihmiset (Pessi, 2017, s.15–17.) Arvot herkistävät ihmiset huomaamaan tietyt tilanteet ja toiminnot, jotka tarjoavat tietynlaiselle toiminnalle sysäyksen. (Dutton, Workman & Hardin, 2024, s. 289.) Kuten Ojanen toteaa kirjassaan Hyvän elämän rakennuspuut, onnellisuudessa on kyse myös yhteisen onnen edistämisestä. (Ojanen, 2020, s.328.)

9 JATKOTOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Vapaaehtoistoimintaa organisoivana tahona seurakunnassa tulee jatkossa kiinnittää huomiota siihen, miten seurakuntalaisten ja vapaaehtoisten itsen toteuttaminen onnistuu parhaalla mahdollisella tavalla, ja kuinka vapaaehtoistoiminnassa voi kehittää omaa erityisosaamistaan sekä vahvuuksiaan. Tärkeää on myös huomioida uuden oppimiseen ja kokeilunhaluun liittyviä

motivaatiotekijöitä. (Pessi, Martela & Paakkanen, 2017, s. 219.) Koska vapaaehtoiset toimivat palkatta, on heidän johtamisensa joskus jopa vaativampaa kuin työntekijöiden johtaminen. Vapaaehtoisia ei voi pakottaa, vaan vain motiivoida ja sitouttaa toimimaan yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Työyhteisön tulee olla avoin seurakuntalaisten ja vapaaehtoisten ideoille sekä osaamisen tunnistamisella ja tunnustamisella. Vapaaehtoisten johtamisessa tarvitaan taitoa johtaa sekä ihmisiä että asioita. (Jokainen on osallinen, s.12.) Tulevaisuutta ajatellen näiden taitojen kehittäminen on tärkeää.

Seurakunnan vapaaehtoiset liittyvät vahvasti seurakuntayhteisöön, mutta myös osaksi seurakunnan työyhteisöä, jolloin voidaan ajatella myös työhyvinvoinnin ja kehittämisen olevan osa vapaaehtoistoimintaa. Vapaaehtoiset tuleekin jatkossa ottaa mukaan toiminnan toteuttamisen lisäksi entistä vahvemmin osaksi innovointia ja suunnittelua. Oman toiminnan arvokkaaksi kokeminen lisää luovuutta sekä kasvattaa ja vahvistaa koko yhteisön myötäintoisuutta (kuvio 13). Seurakunnassa tulee tehdä rohkeita kokeiluita ja etsiä aktiivisesti tapoja toimia.

Kuvio 13. Innovatiivisuuden kehittyminen (Pessi, Martela & Paakkanen, 2017, s.257)

Jotta jokaisella on mahdollisuus osallisuuteen ja vaikuttamiseen, on jokaisen työntekijän tehtävänä edistää avoimuuden kulttuuria ja lisätä omaa yhteiskunnallista työnäkyään. Tulevaisuudessa on tärkeää tehdä entistä vahvemmin

yhteistyötä yhdessä kunnan ja järjestötoimijoiden kanssa hyvinvointi- ja terveyspalveluiden kehittämiseksi, kuten tämän opinnäytetyön johdanto-osuudessa jo todettiin. Tällä työllä tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia seurakuntalaisten ja laajemmin myös kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen.

10 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyön perustana on tutkittavien henkilöiden luottamus tutkijaan ja tieteeseen. Luottamuksen saaminen ja säilyminen turvataan tutkittavien ihmisarvoa ja oikeuksia kunnioittamalla. (Tietoarkisto, 2022.) Sosiaalisissa ympäristöissään eri toimijoiden kesken muodostuu tuttuuden myötä tasapainon tunne, jota kutsutaan sosiaalisesti ekologiaksi. Uuden henkilön, tässä tapauksessa opinnäytetyön tekijän, ilmestyminen paikalle voidaan kokea usein häiritseväksi. Siksi on tärkeää informoida tutkimuksen kohteena olevia ihmisiä tutkimuksen yksityiskohdista ja prosessin kulusta mahdollisimman yksityiskohtaisesti. (Mäkinen, 2006, s.118.) Vapaaehtoistoiminnan hyvinvointia tukevia ja lisääviä vaikutuksia tutkiessa tilanteisiin saattaa sisältyä samankaltaista raskautta ja tunteiden kokemusta kuin ihmisen arkeen muutenkin sisältyy. Keskeinen eettinen periaate on tutkimuskohteena olevan henkilön tietoon perustuva suostumus. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja osallistujilla on oikeus kieltäytyä. Osallistuminen ei saa aiheuttaa pakkoa eikä kielteisten vaikutusten pelkoa. Tutkimukseen osallistuvilla henkilöillä on oikeus jättäytyä pois milloin tahansa ilman syyn ilmoittamista. Tällaisessa tilanteessa siihen asti kerättyä tietoa voidaan edelleen käyttää. (Tietoarkisto, 2022.)

Opinnäytetyössä ja sen raportoinnissa noudatetaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisiä periaatteita. Opinnäytetyön tekijä noudattaa yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta työssään, työn tallentamisessa ja sen esittämisessä sekä tutkimuksen arvioinnissa. Työssä sovelletaan eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Työn suunnittelu-, toteutus- ja raportointivaiheet on yksityiskohtaisesti pohdittu

ja laadittu tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla. Opinnäytetyön prosesseissa kunnioitetaan muiden tutkijoiden työtä ja saavutuksia, ja näille annetaan niille kuuluva arvo ja merkitys. Osoitus tutkimuksen tieteellisyydestä ja laadusta on lähteisiin viittaaminen asianmukaisesti. (Mäkinen, 2006, s. 25, 130.) Opinnäytetyön tekijä on lukenut ja perehtynyt oman alansa tutkimuksiin ja käyttänyt työssään kirkon, vapaaehtoistoiminnan ja hyvinvointiin liittyviä tutkimuksia ja muuta materiaalia.

Kehittämistehtävän kaikissa vaiheissa kunnioitettiin tutkittavien henkilöiden ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta. Seurakunnassa kunnioitetaan sekä aineellista että aineetonta kulttuuriperintöä. Palvelumuotoilun prosessit toteutettiin niin, ettei siitä aiheudu merkittäviä riskejä, vahinkoa tai haittaa seurakunnalle yhteisönä eikä tutkittavana oleville ihmisille. Kehittämistehtävän lähtökohtana oli tutkittavien henkilöiden luottamus tutkijaan ja tieteeseen. Tutkittavilla henkilöillä oli oikeus osallistua vapaaehtoisesti tutkimukseen, kuten myös oikeus kieltäytyä osallistumasta. Tutkittavilla oli lisäksi oikeus keskeyttää osallistumisensa koska tahansa. Tutkittavilla oli oikeus saada tietoa tutkimuksesta esim. tutkimuksen tavoitteista ja siitä mitä osallistuminen tarkoittaa konkreettisesti. Tutkimuksen raportin laadinnassa noudatettiin yksityisyyden suo-jaa. (Tietoarkisto, 2022.) Opinnäytetyö julkaistaan Theseuksessa, mistä se on löydettävissä ja hyödynnettävissä jatkossa.

LÄHTEET

Aaltonen., T., Ahonen, P., Sahimaa, J. (2020). Johda merkitystä. Alma Talent.

Anttila, L. (2013). Vapaaehtoistoiminta osallisuuden kokemusten mahdollistajana Meilahden seurakunnassa [YAMK-opinnäytetyö, Diakonia ammattikorkeakoulu] Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201305015742>

Bäckström, A., Dave, G., Edgarh, N. & Petterson, P. (2011). Welfare and Religion in 21st Century Europe: Volume 2: Gendered, Religious and Social Change. Taylor & Francis Group.
<https://ebookcentral.proquest.com/lib/samk/reader.action?docID=679211>

Chaulagai, M. (2021). Tapoja palvella ja tapoja syventyä. [YAMK-opinnäytetyö, Humanistinen ammattikorkeakoulu] Theseus.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202105148673>

Dutton J., Workman K., Hardin, A. (2014). Compassion at work. Annu. Rev. Organ. Psychol. Organ. Behav.
<https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev-orgpsych-031413-091221>

ETENE Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta (2014). Vapaaehtoistoiminnan etiikka, eettinen kannanotto. Haettu 22.6.2022.
<https://etene.fi/documents/1429646/1556041/Kannanotto+vapaaehtoistoiminnan+etiikasta.pdf>

Heimonen, S. & Fried, S. (2015). Vanhuuden mieli. Ikäinstituutti.

Hirvonen, S. & Puolitaival S. (2018). Vapaaehtoistoiminta nyt ja tulevaisuudessa. Kansalaisareenan julkaisuja 2/2018.
<https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2018/12/Vapaaehtoistoiminta-nyt-ja-tulevaisuudessa-web.pdf>

Hirvonen, S. ja Puolitaival S. (2019). Vapaaehtoistoiminnan arvo. Kansalaisareenan julkaisuja 2/2019.
https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2019/12/Vapaaehtoistoiminnan_arvo_PageView_WEB.pdf

Huittisten seurakunnan www-sivut. Haettu 8.5.2022.
<https://www.huittistenseurakunta.fi>

Huuhka, E. (27.9.2022). Huuhkan sähköposti opinnäytetyön tekijälle. Vapaaehtois-työ.fi kysely 2022.

Hytönen M., Ketola, K., Salminen V-M., Sohlberg, J. & Sorsa, L. (2016), Osallistuva luterilaisuus, Suomen evankelisluterilainen kirkko vuosina 2012–2015: Tutkimus kirkosta ja suomalaisista, 125 / Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja

Innokylän www-sivut. Haettu 21.5.2022.

<https://innokyla.fi/fi/tyokalut/kayttajaprofiilit-ja-persoonat>

<https://innokyla.fi/fi/tyokalut/empatiakartta>

Jokainen on osallinen, kirkon vapaaehtoistoiminta (2015). Suomen evankelisluterilainen kirkko. Haettu 22.6.2022.

<https://evl.fi/documents/1327140/45404259/kirkon+vapaaehtoistoiminnan+linjaukset.pdf/94d9d369-8825-9b59-5925-b79c763662eb?t=1544703371000>

Jämsen, A. & Pyykkönen, A. (2014). oSallisuuden jäljillä. Pohjois-Karjalan Sosiaali-turvayhdistys ry. Haettu 2.5.2023.

<https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/02/oSallisuuden-i%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>

Kanerva, M. & Tanska, J. (2015). Työ ja henki, avaimia henkiseen ja hengelliseen hyvinvointiin. Kirjapaja.

Ketola, K., Hytönen, M., Salminen, V-M, Sohlberg, J. & Sorsa, L., Osallistuva luterilaisuus. Suomen evankelisluterilainen kirkko vuosina 2012–2015: Tutkimus kirkosta ja suomalaisista

<https://evl.fi/documents/1327140/45386794/Ktk+-+Osallistuva+luterilaisuus/b3865512-dc7a-e179-6d0d-432449d7931c>

Kirkko ja julkiset palvelut. (2018) Suomen ev.lut. Kirkon julkaisuja 71. Kirkkohallitus. https://evl.fi/documents/1327140/10126483/Kirkko_+_julkiset_palvelut_FI+%28002%29.pdf/be594edf-a4d9-eb15-f719-8eb632784de0

Kohtaamisen kirkko. Kirkko ja toiminta. (2020) Suomen ev.lut. Kirkon julkaisuja 73. Kirkkohallitus. <https://evl.fi/documents/1327140/52566740/Kohtaamisen+kirkko.pdf/d3b98b1a-8d4c-fcf5-01f3-02e8ba28a784?t=1620279627585>

Kokko, H. (2022) Hyvinvointialueilla huomioon myös yritykset ja 3. sektori. Satakunnan viikko (26)

Kokkonen, J. (2017). Tehdään ihmeitä! Osallisuus, vapaaehtoisuus, jäsenyys ja hengellisyys isostoiminnassa. Diak työelämä 10. Diak.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-291-2>

Lehtinen, S., Yhteisöllisyys tavoitteena seurakunnan ESR-projektiyhteistyössä, artikkeli, s. 14. Haettu 4.7.2022.

<https://journal.fi/janus/article/view/50489/15271>

Martela, F., verkkosivut. Haettu 21.6.2022.

<https://frankmartela.fi/2011/03/25/ala-puhu-yksilosta-puhu-suhdelosta/>
<https://frankmartela.fi/2014/04/04/itseohjautuvuusteoria-eli-kolme-vastausta-siihen-mika-tekee-ihmisen-onnelliseksi/>

Mutanen, A., Houni, P., Mäntyvaara, J., Kantola, M. (2018) Hyöty. Turun ammattikorkeakoulun tutkimuksia 49. Turku AMK.

<https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166616.pdf>

Mäkinen, O. (2006). Tutkimusetiikan ABC. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Nylund, M. & Yeung, A. (2005). Vapaaehtoistoiminta, anti, arvot ja osallisuus. Vastapaino.

Ojanen, M. (2020). Hyvän elämän rakennuspuut, pohdintaa hyvästä elämästä ja onnellisuudesta. Almamedia.

Ovet auki. Suomen evankelisluterilaisen kirkon strategia vuoteen 2026. (2020) Kirkkohallitus. <https://evl.fi/documents/1327140/77189567/suomen-ev.lut.kirkon-strategia-vuoteen-2026.pdf>

Partanen, H. & Sahimaa, J. (2022) Elämän suurten kysymysten äärellä – mistä syntyy merkityksellinen elämä? Psykologiaa verkkosivut. Haettu 4.5.2022.

<https://psykologiaa.wordpress.com/2018/08/28/elaman-suurten-kysymysten-aarella-mista-syntyy-merkityksellinen-elama/>

Pessi, A. (2017). Altruism. Does it exist and is it a true possibilityin diaconal and so-cial work? Diaconia. <https://www.vr-elibrary.de/doi/epdf/10.13109/diac.2017.8.1.69>

Pessi, A., Martela, F. & Paakkanen, M. (2017), Myötätunnon mullistava voima. PK-kustannus.

Pettinen, S. (11.8.2022). Johtavan asiantuntija Sari-Annika Pettisen sähköposti opinnäytetyön tekijälle.

Raamattu. Haettu 30.4.2023. <https://raamattu.fi/raamattu/KR92/PRO.27/Sananlaskut-27>

Salonen, K. (2013). Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Turun ammattikorkeakoulu.

Siltala, J., Hyvää sulle, hyvää mulle. Vapaaehtoistyön laatukäsikirja 1.0., Raison seurakunta, Salon seurakunta.

Sinokki, M. (2016). Työmotivaatio: innostusta, laatua ja tuottavuutta. Haettu 27.3.2022. <https://www.ellibslibrary.com/book/9789518854138>

Sitran www-sivut. Haettu 21.5.2022.
<https://www.eratauko.fi/mika-eratauko/>

Smith, D., Stebbins, R., Grotz, J. (2016). The palgrave handbook of volunteering, civic participation, and nonprofit associations. Palgrave Macmillan. Haettu 23.3.2023.
<https://ebookcentral.proquest.com/lib/samk/reader.action?docID=4789309>

Sosten www-sivut. Haettu 26.4.2022.
<https://www.soste.fi/hyvinvointitalous/mita-on-hyvinvointi-ja-hyvinvointitalous/>
<https://www.soste.fi/jarjestoopas/palvelumuotoilu/>

Sydänmaanlakka, p. (2022). Johtajan kokonaisuuskuntoisuus. Haasteena jatkuva uudistuminen. Kauppakamari.

Kestävä tulevaisuus Agenda 2030 talkookirja. (2020). Suomen evankelisluterilainen kirkko. Haettu 29.9.2022.
<https://julkaisut.evl.fi/catalog/Tutkimukset%20ja%20julkaisut/r/4232/viewmode=previewview>

Terve-lehti www-sivut. Haettu 21.6.2022.
<https://www.terve.fi/artikkelit/psykoterapeutti-antti-s-mattila>

Tietoarkisto www-sivut. Haettu 1.5.2022.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/>

Työterveyslaitos www-sivut. Haettu 30.4.2023.
<https://www.ttl.fi/tyopiste/osoita-myotatuntoa-ja-myotaintoa-tyokaverillesi>

Uusitalo, H. & Simpura, J. (2020), Erik Allardt hyvinvoinnin tutkijana. Haettu 15.6.2022.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140729/YP2005-6_Uusitalo%26Simpura.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vilka, H. (2021). Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Pk-kustannus.

Verutum Oy. Kirkko 2026 tuotekehitystyön erikoisammattitutkinto materiaali. (2021).

Yhdistyneet kansakunnat www-sivut. Haettu 2.5.2022

<https://unric.org/fi/paasihteerin-viesti-kansainvalisena-vapaaehtoistoiminnan-paivana-3/>

Ypyä, L. (2021), Vapaaehtoisten psykososiaalisen hyvinvoinnin vahvistaminen johtamistehtävissä [YAMK-opinnäytetyö, Humanistinen ammattikorkeakoulu] Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202102051959>

LIITE 1: AINEISTON HALLINTASUUNNITELMA

1. Millaista aineistoa opinnäytetyössäsi kerätään?

Opinnäytetyössä käytetään yhteiskehittämisessä sekä Erätauco-dialogia että palvelumuotoilun työkaluja, jonka tuloksena syntyy aineistoa mm. seuraaviin dokumentteihin:

- SWOT-analyysi
- Asiakasprofilointi ja empatiakartta
- Vapaaehtoistoiminnan motivaatitimantti
- Church Concept Canvas ja arvolupaus-canvas

Palvelumuotoilu-prosessi jatkuu vuoden 2023 kevääseen.

2. Miten dokumentoit aineiston?

Kehittämistehtäviin liittyvä aineisto dokumentoidaan palvelumuotoilussa käytettävien työkalujen muotoon.

3. Miten varmistat aineiston laadun?

Opinnäytetyön tekijä on vuosia työskennellyt vapaaehtoistoiminnan kehittämisen parissa ja on osana Tuotekehitystyön erikoisammattitutkintoaan perehtynyt palvelumuotoiluun ja tehnyt menetelmää käyttäen vapaaehtoisten henkilökohtaisen tuen muotoiluprosessissa haastattelulomakkeen. Opinnäytetyön tekijä kokee vapaaehtoistoiminnan ja sen kehittämisen tärkeäksi seurakunnalliseksi ja yhteiskunnalliseksi vaikuttamistehtäväksi, ja vapaaehtoistoiminnan vaikuttavuuden tärkeäksi kehittämiskohteeksi.

Työpajoihin ja yhteisiin tapaamisiin osallistuminen on vapaaehtoista. Dokumenteissa ei käytetä osallistujien henkilötietoja.

4. Onko aineistossasi henkilötietoja?

Aineistot eivät sisällä henkilötietoja.

5. Miten tallennat ja varmuuskopioit aineiston?

Prosessissa syntynyt materiaali tallennetaan ”Seurakunnan vapaaehtoisminta hyvinvoinnin tukena”-kansioon opinnäytetyön tekijän työkoneelle OneDriveen ja varmuuskopioidaan henkilökohtaiselle ulkoiselle kovalevyllä.

6. Miten huolehdit, että ulkopuoliset eivät pääse aineistoon käsiksi?

Työkoneeseen pääsy vaatii henkilökohtaisen tunnuksen ja salasanan. Kovalevy on vain opinnäytetyön tekijän henkilökohtaisessa käytössä.

7. Liittykö opinnäytetyöhösi tai sen aineistoon tutkimuseettisiä ongelmia?

Miten huolehdit niistä?

Opinnäytetyön aineisto ei sisällä henkilötietoja, ja näin ollen aineisto on anonyymi.

8. Immateriaalioikeudet ja tekijänoikeudet

Opinnäytetyöstä laaditaan opinnäytetyön sopimus Huittisten seurakunnan kanssa. Palvelumuotoilun prosessissa syntyneiden dokumenttien omistus- ja käyttöoikeus on opinnäytetyön tekijällä. Opinnäytetyön raportti puolestaan on hyödynnettävissä ja käytettävissä avoimesti. Tuotoksena syntyvä vapaaehtoistoiminnan opas on vapaasti hyödynnettävissä.

9. Voisiko keräämäni ja käsittelemäni aineisto olla hyödyllinen myös uudelleen käytettynä?

Valmis opinnäytetyö tallennetaan Theseukseen ja on sieltä ladattavissa.

LIITE 2: TYÖYHTEISÖ-PÄIVÄ 4.5.2022

<p>Kuinka saada vapaaehtoistoiminnasta houkuttelevaa?</p> <p>Vapaaehtoisten löytäminen</p> <p>Vapaaehtoisten rekrytoiminen</p> <p>Vapaaehtoisten saamiseen ohjeita</p> <p>Miten saada aktivoitua vapaaehtoisia</p> <p>Vapaaehtoisia eri toimintoihin</p> <p>Ohjausta vapaaehtoistyön elvyttämiseen</p> <p>Vapaaehtoisten innostaminen</p>	<p>Vapaaehtoisen polun mallintaminen</p> <p>Palvelupolku-kuvaus</p> <p>Sopimuslomakkeet</p>
<p>Tarvittavat foorumit</p> <p>Vapaaehtoisten kouluttaminen</p> <p>Kuinka me voimme heitä tukea/kanustaa?</p> <p>Tuki vapaaehtoistoimintaan</p> <p>Vapaaehtoisten kiittäminen</p> <p>Vapaaehtoisten palkitseminen</p>	<p>Vapaaehtoistoiminnan infot</p> <p>Voimauttavia vuosia-ryhmä</p> <p>Kohtaamisen ABC –koulutus</p> <p>Tutustumiskeskustelu</p> <p>Henkilökohtainen tukikeskustelu</p> <p>Vapaaehtoisten tehtävään siunaamismessut</p> <p>Yhteiset tapaamiset</p> <p>Päivän Sana jouluna</p> <p>Mahdolliset muut muistamiset esim. tasavuosia täyttävät tai tehtäväkohtaiset</p>
<p>Pelisäännöt</p> <p>Henkilökunta koulutus</p> <p>Yhteistyö suunnittelu + toteutus</p> <p>Mitä kaikkia vapaaehtoistyön erilaisia toimia meillä jo on tällä hetkellä?</p> <p>Joku rekisteri vapaaehtoisista, missä yhteystiedot</p> <p>Vapaaehtoisten rekisteri</p>	<p>Henkilökunnan valmennus</p> <p>Vapaaehtoistoiminnan kartoitus keväällä 2022</p> <p>Katrina ja Vapaaehtoistyö.fi alustojen esittelyt, päätös</p>

<p>Olisi tulevaisuudessa "pankki", mistä voisi tarvittaessa pyytää esim. apukäsiä tapahtumiin</p>	
<p>Uusia näkökulmia omaan työhön Työkulttuurin kehittymistä, vapaaehtoisten kanssa on kivaa! Innostavuutta Toimivuutta vapaaehtoistoimintaan Rohkaisua, iloa, positiivisuutta Käytännönläheisyys</p>	<p>Työyhteisöllä ratkaiseva rooli Koordinaattorin tuki Sparraus Yhteinen tavoite Facebook: Huittisten seurakunnan vapaaehtoiset</p>
<p>Yhteistyö</p>	<p>Yhteistyöstä yhteiseen työhön Ideointi yhdessä seurakuntalaisten kanssa</p>

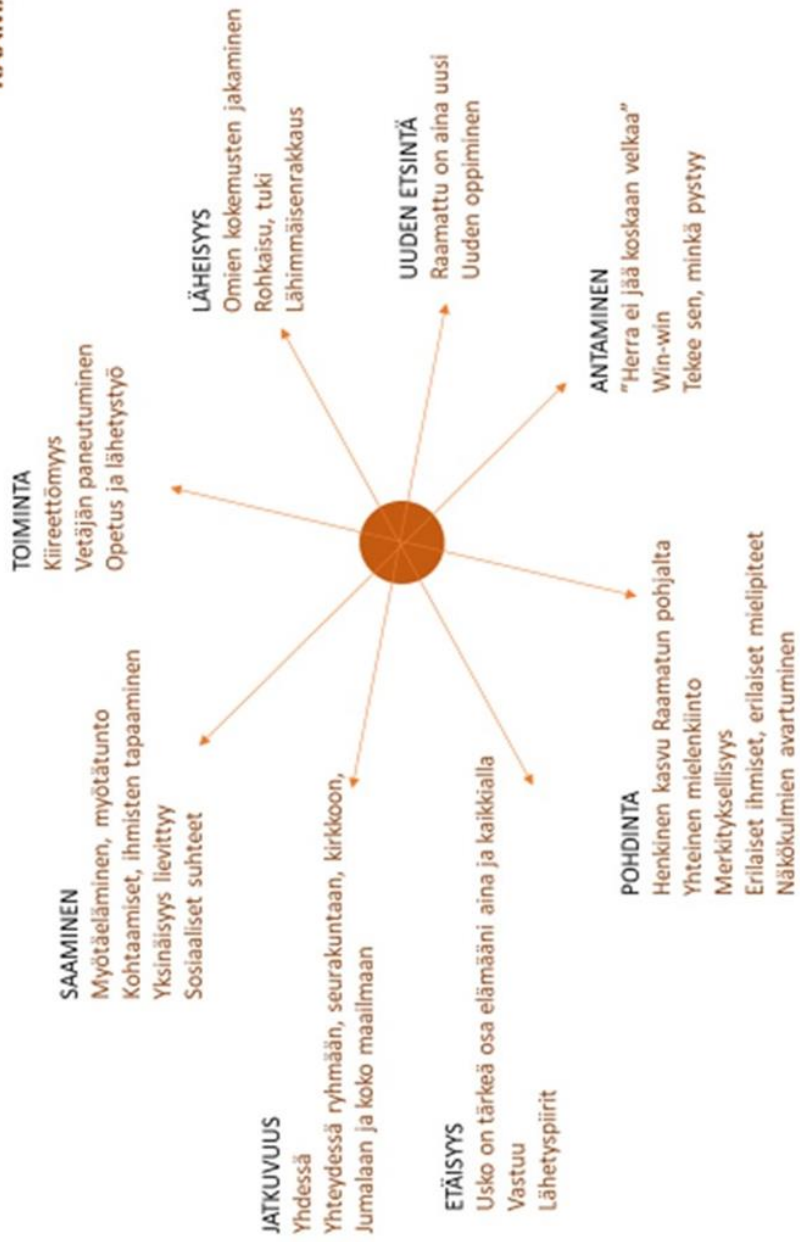
LIITE 3: ERÄTAUKO-DIALOGI 14.10.2022

Kysymykset	Vastaukset
Minkälaisia uusia työn tekemisen tapoja vapaaehtoistoiminta mielestäsi mahdollistaa?	<ul style="list-style-type: none"> - yhdessä tekemisen - seurakuntalaisten osallistumisen
Minkälaisissa tehtävissä mielestäsi vapaaehtoiset voivat tällä hetkellä toimia?	<ul style="list-style-type: none"> - ryhmät, kerhot - messuavustus - kuorot - tapahtumat - lähetys- ja evankelioimistyö - ruokajako
Minkälaisia esteitä vapaaehtoisten mukaan ottamiselle nykyiseen toimintaan on?	<ul style="list-style-type: none"> - ”näin on aina tehty” - organisointi vie aikaa - miten saada uusia ihmisiä mukaan - salassapito, tietosuojaan liittyvät asiat - vapaaehtoiset itse sanelee, mitä tekevät - itse luodut esteet
Mitä seurakuntamme vapaaehtoistoiminnan kehittäminen mielestäni minulta työntekijänä vaatii?	<ul style="list-style-type: none"> - luottamus ja avoimuus - tietoa ja taitoa - uusia ideoita - viestintää - kiireetön kohtaaminen - oman asenteen tarkastelua - ”valmiista pöydästä” poisoppiminen - lopulta oma työ voisi jopa keventyä
Minkälaisia taitoja, tietoja tarvitsen?	<ul style="list-style-type: none"> - valmennus, ohjaus - organisointi

	<ul style="list-style-type: none">- yhteiset pelisäännöt
Kuinka olen itse tukenut vapaaehtoisia tehtävissään?	<ul style="list-style-type: none">- kuulluksi tuleminen- pystyvyyden ja autonomian tukeminen- yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistaminen- laatu ja turvallisuus
Mitkä ovat omat seuraavat askelmerkkini vapaaehtoistoiminnan kehittämisessä?	<ul style="list-style-type: none">- muutos omassa ajattelussa- rohkeus- käytännön asioista sopiminen- innostus- yhdessä tekeminen- oman ajankäytön hallinta- tällä hetkellä en jaksa mitään muutoksia

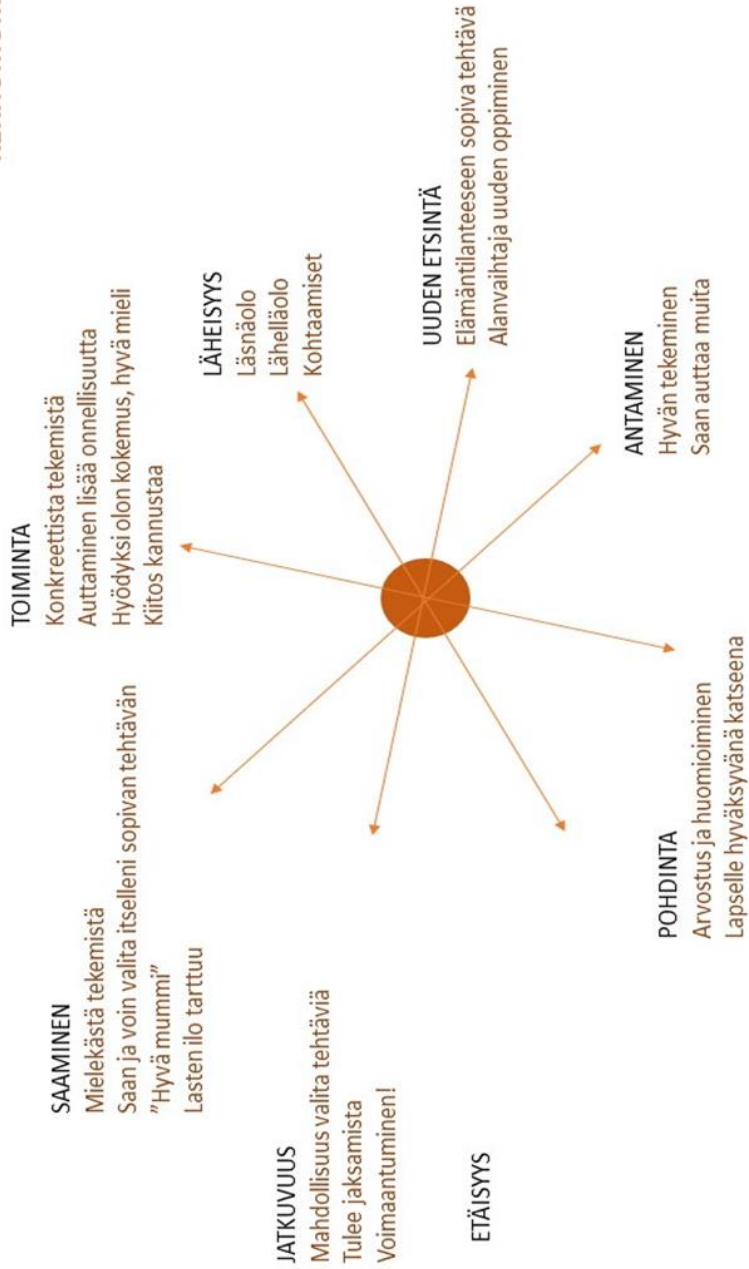
LIITE 4: RAAMATTUPIIRI 12.1.2023

RAAMATTUPIIRI 12.1.2023

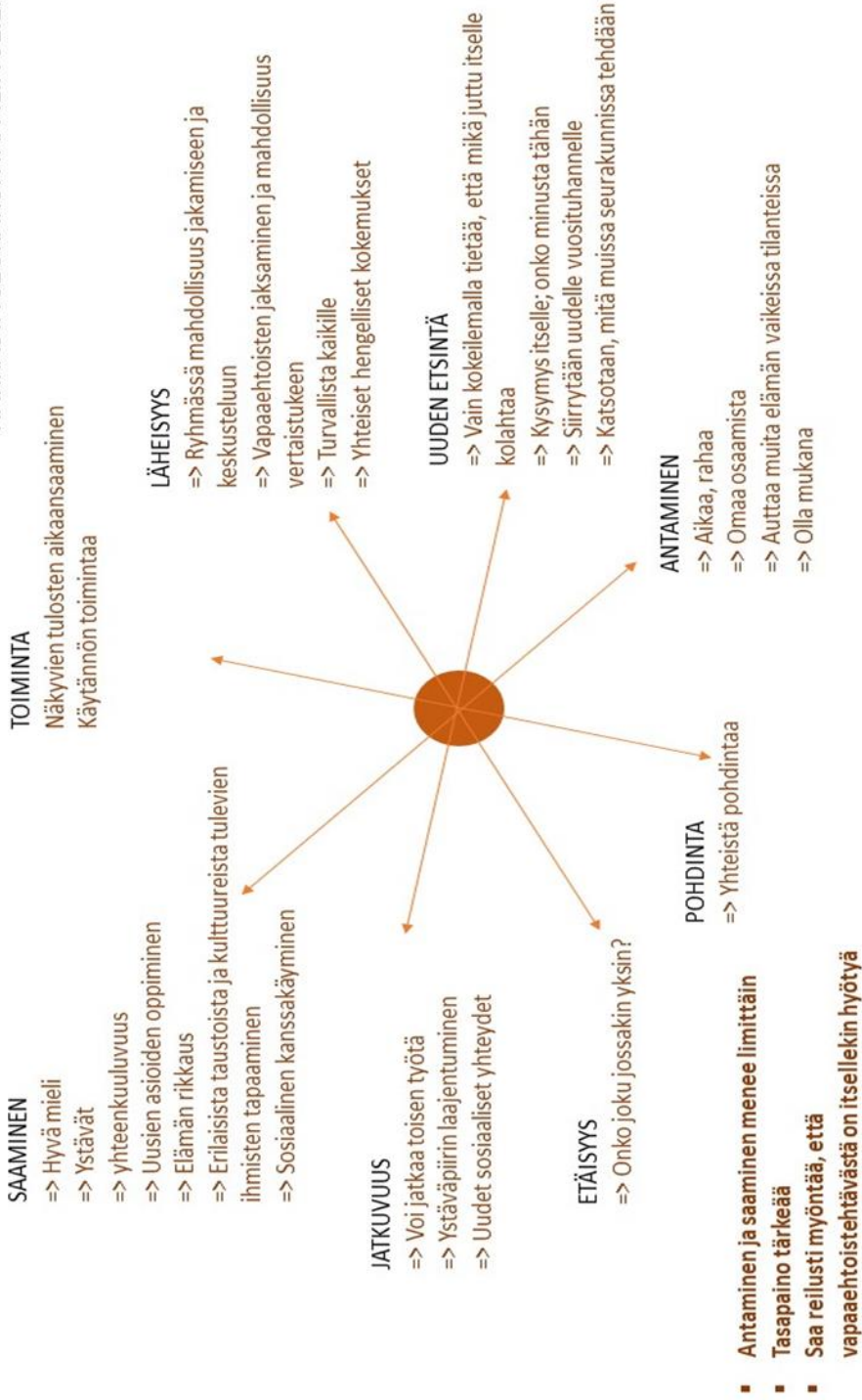
LIITE 5: KERHOMUMMI 13.1.2023

KERHOMUMMI 13.1.2023

LIITE 6: HARRASTA SEURAKUNTAA-ILTA 31.1.2023

HARRASTA SEURAKUNTAA-ILTA 31.1.2023

LIITE 7: HARRASTA SEURAKUNTAA-ILTA 1.2.2023

NÄKEE

- Kirkkoja ovet kiinni
- Tyhjiä kirkkoja
- Yksinäisyyttä
- Turvattomuutta
- Hiljaisuutta
- Läheisyyden tarvetta
- Avun ja tuen tarpeen
- Hädän kasvot
- Sairautta
- Uupumista
- Taloudellisia vaikeuksia
- Elämänhallinnan ongelmia
- Osattomuutta, syrjäytymistä
- Nuorten puuttumisen
- Toimintaympäristön haasteita
- Kulissien taakse

Uskoa, toivoa
Iloa
Ystävyyttä
Yhdessäolon iloa
Turvallisuuden
tunnetta joukkoon
kuulumisesta
Uusia mahdollisuuksia

KUULEE

- Iloja ja suruja
- Huolia ja murheita
- Avunpyyntöjä
- Tarpeita
- Hiljaisuutta
- Nuorten uupumisen
- Palautteen
- Kritiikkiä seurakunnan toiminnasta, tyytymättömyyttä, joskus moitteitakin
- "tuntosarvet pystyssä"

Tarinoita
Muistoja
Ajankohtaista tietoa
Toiveita
Kiitoksia
Kuulumisia
Raamatun sanaa

TUNTEE

- Tunteiden koko kirjan
- Myötätuntoa
- Rauhaa
- Rakkautta
- Elämän mielekkyyttä
- Merkityksellisyyttä
- Onnistumisen kokemuksia
- Auttamisen iloa
- Olevansa hyväksyty
- Olevansa tarpeellinen
- Kiitollisuutta
- Seurakuntayhteyden tärkeyden
- Vaikuttamisen mahdollisuudet
- Vertaistukea
- Antamisen ja saamisen merkityksiä
- Yhteisöllisyyden kaipauksen

- Sääliä
- Turhautuneisuutta
- Avuttomuutta
- Ohittamisen
- Joskus voi olla helpompi lähestyä seurakunnan muuta työntekijää kuin pappia

TEKEE

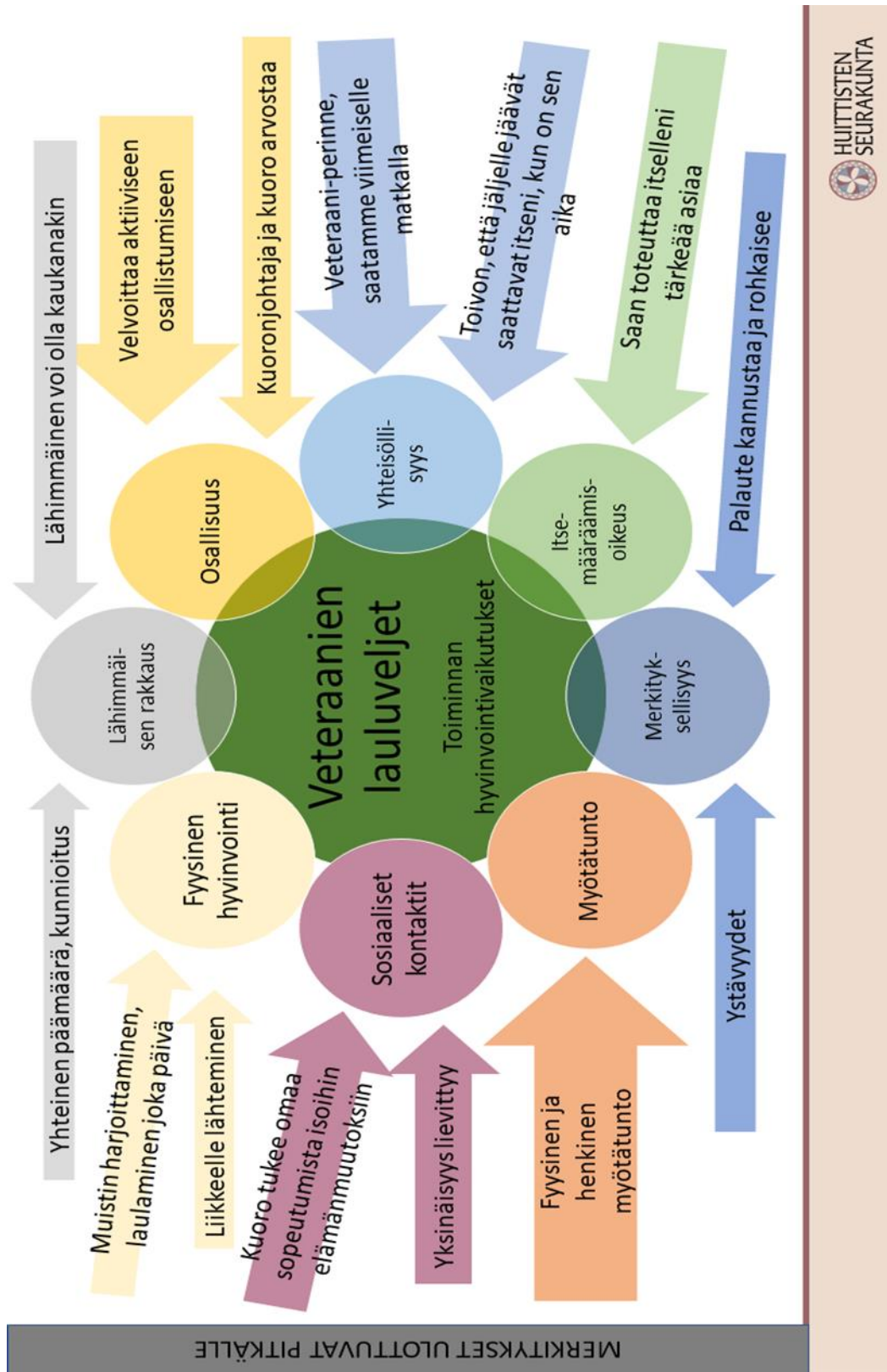
- Päätöksä
- Kuuntelee
- Keskustelee
- Palvelee
- Kannustaa
- Laulaa
- Sielunhoidollisia kohtaamisia
- On läsnä
- Innostaa muita mukaan
- Osallistuu toimintaan
- Mahdollistaa toiminnan
- Huolehtii toimintaympäristöstä
- Vie asioita eteenpäin toiminnan kehittämiseksi
- Tekee aloitteita uudesta toiminnasta
- Toimintamahdollisuuksissa "ei ole mitään rajoja"

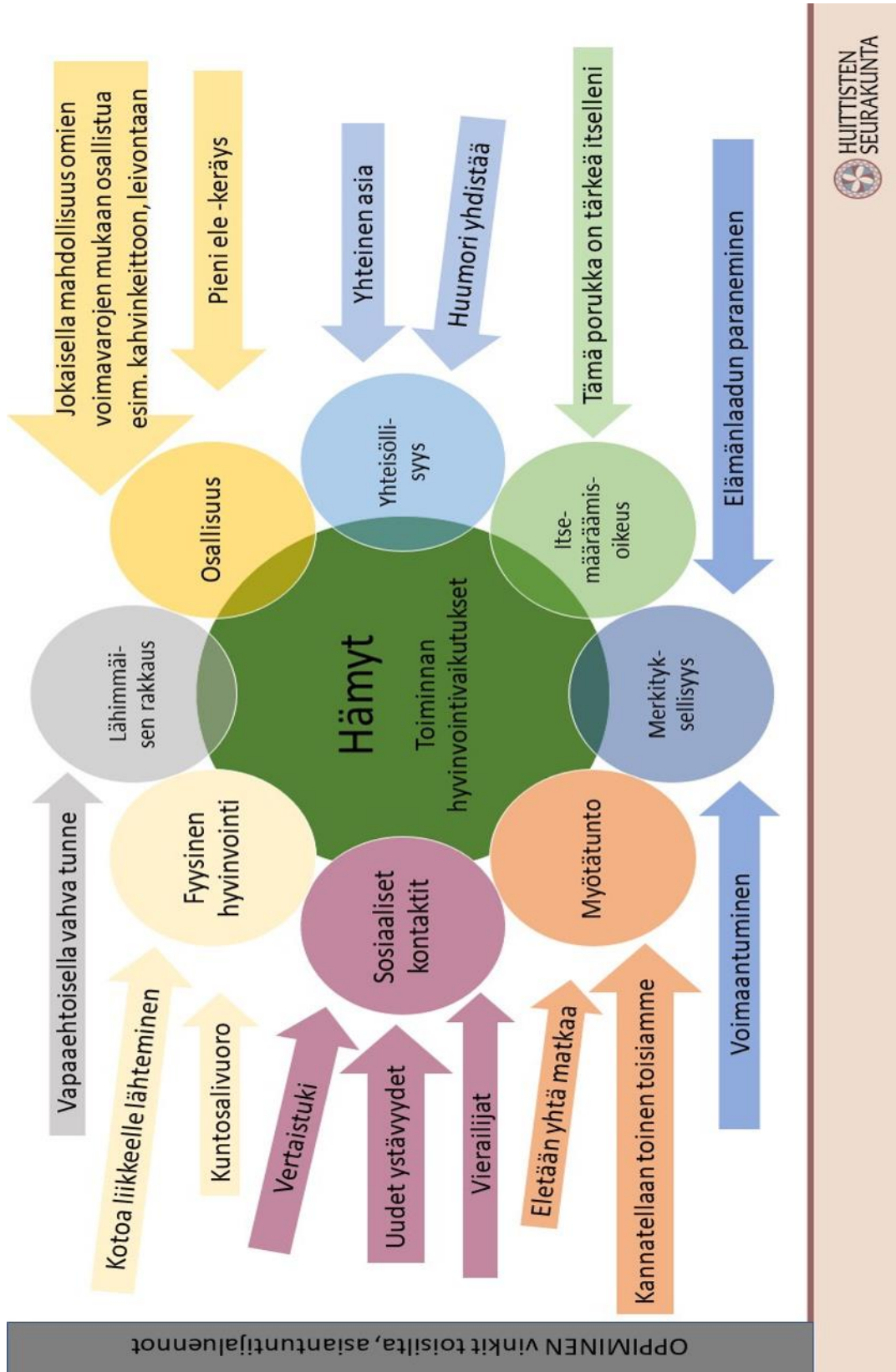
LIITE 8: VAPAAEHTOISTEN KIITOSTILAISUUS 15.2.2023

	<p>Vapaaehtoinen 65-75v. Pyhiinvaeltaja Tiekirikko-opas Avustavat tehtävät Talkoot Ryhmän ohjaaja</p>		<p>Vapaaehtoinen 45-85v. Ryhmän ohjaajat, diakoniapiiri, Saapas</p>
	<p>Näkee Eri elämäntilanteessa olevia, usein ikääntyviä Kirkossa kävijöitä Kavereita</p>		<p>Näkee Surua, iloa, onnea Perheitä Nuoria kaduilla</p>
	<p>Kuulee Ajatuksia elämän syvyydestä, myös kärsimyksestä, hädästä ja tuskasta Kuulumisia laidasta laitaan Tarinoita Iloisiakin uutisia</p>		<p>Kuulee Toiveita, ongelmia Epävarmuutta omasta itsestä Perheiden iloja ja suruja Nuorten elämää, kiitosta Saapas-toiminnasta</p>
	<p>Tuntee Olevansa vielä tarpeellinen Empatiaa, myötätuntoa Halua auttaa Kyvyttömyyttä auttaa</p>		<p>Tuntee Läheisyyttä, empatiaa, myötätuntoa Yhteenkuuluvuutta, yhdessä olon iloa Rakkautta, armoa ja ylistämisen halua Harmitusta, jos nuori voi huonosti Samaistumista</p>
	<p>Tekee On läsnä Auttaa heikompia osaisia Opastaa, avustaa Konkreettinen tekeminen mm. haravointitalkoot Pyhä henki johdattaa</p>		<p>Tekee Halua auttaa ja oppia uutta Antaa aikaa, tuo seurakuntaa tutuksi Jumpan ohjaus Suunnittelee, organisoii, oppii uutta Nauttii liikkeestä Jalkautuu nuorten pariin</p>

LIITE 9: VETERAANIEI LAULUVELJET 15.3.2023

LIITE 10: HÄMYT 15.3.2023

LIITE 11: PALVELUPOLKU

Palvelupolku

Ennen

Maija on kuullut/lukenut seurakunnan vapaaehtoistoiminnasta
Maijan ystävä on kutsunut häntä mukaan toimintaan
Maija on saanut toiminnan esitteen kirkossa
Maijalla olisi aikaa tehdä jotakin, voisiko seurakunnasta löytyä paikka?
Maija keskustelee ystävien, tuttavien, työtovereiden kanssa ja etsii tietoa googlettamalla/vapaaehtoistyö.fi-sivuilta
Maija rohkaisee mielensä ja ottaa yhteyttä seurakuntaan, hän jättää työntekijälle ”olen kiinnostunut vapaaehtoistehtävistä”-lomakkeen, hän soittaa työntekijälle tai ilmoittautuu vapaaehtoistyö.fi-sivun kautta
Maija tekee päätöksen mukaan lähtemisestä

Aikana

Työntekijä ottaa yhteyttä viikon sisällä Maijaan
Yhdessä Maijan kanssa sovitaan tutustumisjulistelu-tapaamiselle ajankohta
Sovitussa tapaamisessa tutustutaan molemmin puolin, Maija kertoo kiinnostuksestaan, omista toiveistaan ja osaamisestaan
Yhdessä pohditaan sopivaa tehtävää ja päätetään tehtävässä aloittamisesta
Vapaaehtoistoiminnan sopimus laaditaan
Maija perehdytetään tehtävään
Maijan tehtävää jaksamista tuetaan ja hänen kanssaan käydään vuosittain vapaaehtoisen tukemisen ja tehtävässä jaksamisen keskustelu
Maijaa kiitetään arjen tekemisessä
Vapaaehtoisille järjestetään virkistys- ja kiittämislaisuuksia ja koulutusta (tarvittaessa työnohjausta)

Jälkeen

Maija kokee tehtävänsä merkitykselliseksi
Maijalla on tunne, että häntä arvostetaan ja häneen luotetaan
Maija tietää, että hänellä on työntekijät tukena tarpeen tullen
Maija tutustuu uusiin ihmisiin ja hän oppii uusia asioita
Maija kertoo kokemuksistaan ystävilleen ja tuttavilleen, mahdollisesti hän kutsuu muita mukaan ja jakaa esitteitä
Vapaaehtoiset kokevat itsensä osaksi suurempaa kokonaisuutta ja toimintansa työntekijöiden rinnalla tärkeäksi
Vapaaehtoiset kokevat yhteisöllisyyttä
Vapaaehtoisten hyvinvointikokemukset vahvistuvat
Vapaaehtoisilla on mahdollisuus vaihtaa tehtävistä toiseen, kuten myös mahdollisuus lopettaa tehtävässään

LIITE 12: CHURCH CONCEPT CANVAS

CHURCH CONCEPT CANVAS/Katri Kuimala

<p>Yhteistyökumppanit</p> <p>Merkittävimmät sidosryhmät, joiden avulla arvo tuotetaan kohderyhmälle / asiakkaalle</p> <ul style="list-style-type: none"> Satakunnan rovastikunta Turun arkkihiippakunta Huittisten kaupunki 	<p>Tekeminen</p> <p>Anon tuottaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Laadukas ja turvallinen vapaaehtoistoiminta Kimmittyminen seurakuntaan Osallisuuden tukeminen Yhteisöllisyyden kokemusten lisääntyminen Hyväksytyksi tuleminen Syryäytymisen ehkäiseminen Toiminnan arkinen pyörittäminen Osaaminen <p>Tiedotus</p> <p>Vapaaehtoisuudesta syntyvän kokemuksen kerääminen (merkityksellisyys)</p> <p>Vuorovaikutuksellinen yhteistyö</p>	<p>Ratkaisun tuoma arvo asiakkaalle</p> <ul style="list-style-type: none"> Anvostuksen lisääntyminen Merkityksellisyyskokemusten lisääntyminen Uusien vapaaehtoistoiminnan muotojen syntyminen Oman palkan löytäminen Vastuun lisääntyminen Omistajuus 	<p>Suhde asiakkaaseen</p> <ul style="list-style-type: none"> Läheinen Tasa-arvoinen Hyväksyvä Kannustava Avoin Luottamuksellinen 	<p>Asiakasryhmät</p> <ul style="list-style-type: none"> Työyhteisö Seurakuntalaiset Vapaaehtoiset Toiminnan kohteena olevat Muut kristilliset toimijat (Vapaakirkko, SLEY) Kaupunki Paikalliset yhdistykset ja muut toimijat Yritykset
<p>Mitä maksaa</p> <ul style="list-style-type: none"> Vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin palkka (1.4.22-31.12.23) Tarvitavat materiaalit mm. esitteet, lomakkeet, koulutusmateriaalit 	<p>Toteutuksen resurssit</p> <ul style="list-style-type: none"> Vapaaehtoistoiminnan koordinaattori Työyhteisössä osaamisen vahvistaminen Vapaaehtoiset ja seurakuntalaiset mukaan kehittämiseen 	<p>Palvelukanavat</p> <ul style="list-style-type: none"> Kotisivu Facebook –ryhmä Uutiskirje Muistamiset: Keraalla virkistäytyminen ja syksyllä messu 	<p>Palvelukanavat</p> <ul style="list-style-type: none"> Kotisivu Facebook –ryhmä Uutiskirje Muistamiset: Keraalla virkistäytyminen ja syksyllä messu 	<p>Tavoitteet</p> <p>Seurakunnan vapaaehtoistoiminnan laadun ja tunallisuuden vahvistaminen</p> <p>Toiminnan näkyväksi tekeminen, vapaaehtoisten ja apuaitukea tarvitsevien palveliminen odotusten mukaisesti, luottamus lisäänty</p> <ul style="list-style-type: none"> Vapaaehtoisten määrän kasvu, uusien toimintamuotojen käynnistäminen Vapaaehtoistoiminnan merkityksellisyyttä lisäävien vaikutusten selvittäminen ja vahvistaminen lisääntyminen, Hyvinvoinnin ja terveyden lisääntyminen

LIITE 13. ARVOLUPAUS-CANVAS

Arvolupaus-canvas

